ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2.—Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բայց ի Ռուսաստ...

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի գլխաւ թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddessi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 208 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1897 ՅՈՒԼԻՍ 7/19 — 19 ՍԷՖԷՐ 1315 — 7 ԹԷՄՄՈՒԶ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 208

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԵՐԿՈՒ ՋԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Այս օրերս շատ խօսուեցաւ երկու տարբեր ձեռնարկներու վրայ, մին որբախնամ գործը, միւսը Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութիւնը։ Առաջնոյն աւելի կը փայլի ստար մարդասիրութիւնն, երկրորդին աւելի պատուով կ'յիշուին ատանգայ մեծատունք։ Լսեցի՞ք մինչեւ հիմա որ Թուրքիայի հայ հարուստ մը որբախնամ գործին ո՛ և է կերպիւ սատարած ըլլայ։ Լսեցի՞ք որ Թուրքիայի հայ մեծատուն մը գրական, գիտական, գեղարուեստական արտադրութիւններու համար մրցանակ մը հաստատած ըլլայ։ Այնչափ դիւրամատչելի ձեւեր, կերպեր, եղանակներ ցուցուեցան որբերուն նիւթական և ապագան ապահովելու, ժողովրդեան խոնարհագոյն դասերէն նպաստի, գործակցութեան ձայներ լսուեցան։ Բայց հարուստները կարծես թէ ընդ ականջ կ'նաքին գործին, բնաւ չեն մերձենար, ձեռք ձեռքի կ'փախչին որ մի գուցէ իրենց բան մը առաջարկող գտնուի։

Երբ հարուստի խօսք ընենք, մեր վէճ-ազանդներուն բերանը պատրաստ պատասխան մը կայ։ «Հայոց մէջ հարո՞ւստ ո՛վ է։ Հարստութի՞ւն կ'ըսէք ասոր։ Հարուստ Ցանկայ մէջ կայ, Եւրոպայից մէջ կայ»։—Այս առարկութիւնն ընողներ բնաւ չեն խորհիր թէ ամէն բան յարաբերական է ընկերական կարգուսարքին մէջ։ Ո՞ւր կ'սկսի հարստութիւնն, ո՞ւր կ'վերջանայ։—Այս հարցման պատասխանը կ'փոփոխի երկրէ երկիր և ազգէ ազգ։ Ինչ որ հարստութիւն կ'կազմէ կեդրոնական Ափրիկէ մէջ, նոյն նշանակութիւնը չունի Լոնտոնի մէջ։ Ազգին տնտեսական արդի վիճակին մէջ, 2,000 ոսկիէ վեր ունեցողին հարուստ կրնայ ըսուիլ. մինչ Բարիզի մէջ 50,000 ոսկիէ վեր ունեցողը միայն հարուստ պիտի կրնայ համարուիլ։ Բայց 5,000նոց ալ, 10,000նոց, 100,000նոց ալ կը ճանչնանք, և ամենքն իրարու կը նմանին։ Իրենց մէջէն լուսաւորեալներն ձմեռք են որ դպրոցի, եկեղեցիի և հիւանդանոցի համար այլ և այլ ժամանակ և զանազան չափերով մասնակցութեան բաժին մ'ունեցեր են։ Թո՛ղ թէ ինչ ջոջեր ունինք որոց անունն ո՛չ մէկ դպրոցի, ո՛չ մէկ եկեղեցիի, ո՛չ մէկ բարեգործական յարկի առթիւ յիշուած տեսեր ենք։ Բայց անխտիր ամենքն ալ անծանօթ են մեր յիշած երկու գործերուն մէջ։ Պէտք ենթադրէինք թէ անոնց համար, գրական մրցանակներու հաստատումն իրենց իմացական մրջին կարողութենէն վեր գործ մը կ'ենթադրէ։ Անոնցմէ շատեր չեն ստացած այնքան խնամքով կրթութիւն մը որ հասկնան թէ ինչ բան է ազգի մը գրական զարգացումը, թէ ինչ կ'նշանակեն տաղանդային մատենագրական, հնախօսական, ժողովրդագրական ուսումնասիրութիւններն, և թէ ինչ արդիւնք կ'ակնկալուի այնպիսի աշխատութիւններու վարձատրելէ։ Բանին վերջը գաղափար չունին ամենեւին, ի մի բան։ Ուստի, այնքան մեղադրելի չեն երբ մէկ մէկ Իզմիրեանց, մէկ մէկ Սանասարեան չեն կրնար ըլլալ, զի այս մեծանուն հայազգիներէ ո՛չ մէկուն կատարած գործին արժէքն հասկնալու կարողութիւն ունին։ Իրաւ, իրենցմէ մին պահ մը մտածեց Սանասարեան մ'ըլլալ։ Մեծ վարժարան մը պիտի հիմնէր՝ իրեն պէս առաջնակարգ գործի մարդիկ պատրաստելու համար։ Ամէն բան անորոշ էր՝ այն փառաւոր հաստատութեան պայման ապահովելու համար։ Խօսքը մէջերնիս, եթէ կտակը գործադրուէր, պիտի գերազանցէր Սանասարեանի գործը, գէթ դրամագլխին մեծութեամբ, եթէ ոչ հաստատութեան արդիւնաւէտ օգտակարութեամբ։ Բայց կտակարար բարերարցուն հարկաւ դիտէր թէ իր պատուական կամքին գործադրումն ո՛րպիսի ձեռքերու, նա մանաւանդ ո՛րպիսի գանկերու պիտի վիճակէր. և հաւանօրէն իր փնտռածին, ստուգապէս ալ շատերուն գուշակածին պէս եղաւ։—կտակը հոգ լոկ խօսք։ Ասիկա անդիի ծայրն է անզգայութեան,—չըսենք ուրիշ բան, առ այժմ։ Որովհետեւ ամէն առեն անանկ կտակ չըլլար, ազգ. ահուեթեան տեսարաններն ալ նոյնքան ակնախտիղ չեն պարզուիր ամէն անգամ։ Բայց այդ տեսակ բուսականութեան մը մէջէն, ահա այդ տեսակ կաղնի մ'է որ կ'բուսնի։ Երբ արդէն բովանդակ միջավայրն անտարբեր է, իրենց մէջ էն քաջասիրտն իր տրամաբանական ծայրագոյն աստիճանին կ'տանի անզգայութիւնն այն ամէն բաներու նկատմամբ որք հասարակութեան իմացական կամ բարոյական օգուտին կը վերաբերին։ Մարդն արդեօք ո՞րչափ նախանձորդներ ունի որք կ'փափաքէին իրեն չափ անվեհեր և պաղարիւն անտարբերութիւն մը ցուցնել, բայց չեն համարձակիր, որովհետեւ նախախնամութիւնը զիրենք օժտեր է ամօթխածութեան զգացումով մը, որ իրենց թող չի տար իրենց հարստութեան ցյեւոյն բնիկն իրենց անձին միայն վերապահել։ Բայց որովհետեւ իրենցմէ ամէնքն ալ կտակակուլ ասոր ախորժակով նոյնքան օժտուած ստամոքս մը չունին, մինչ կ'հետեւի՞ թէ Իզմիրեանցի կամ Սանասարեանցի մը ուղեղովը կամ սրտովը կրնան պարծենալ ամէնքն ալ։ Ո՛չ, շատ հեռի են անկէ, և ատոր համոզուած ըլլալնուս համար է որ չենք զարմանար մեր մէջ մեր հարուստներուն շնորհիւ՝ Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութիւն մը հաստատուած չըլլալուն համար։

Բայց թողունք գրական մրցանակները, զորս ըմբռնելու և գնահատելու համար իմացական բարձր մշակութիւն մը կ'պահանջուի ըսենք, և ան ալ մեր հարուստներուն քով սակաւ է, հապա սա խնամք որբերուն համար բան մը չմտածելնուն, բան մը չընելնուն ի՞նչ կ'ըսէք...։ Արգահատութեան, կարեկցութեան, գթութեան զգացումներն իմացական կարողութիւններուն չափ մշակութեան չեն կարօտիր որ հանրօգուտ ձեռնարկութիւններով արտայայտուին։ Ամէնէն տգէտ մարդն անգամ աղքատին, որբին, տառապեալին հանդէպ արգահատանք, գութ կրնայ զգալ։ Երբ օտարներն անգամ կ'գթան մեր որբերուն և որբանոցներ կ'հիմնեն, ինչո՞ւ մեր հարուստներն ա՛յսքան անտարբեր կ'մնան։ Ինչո՞ւ չեն մօտենար Ս. Պատրիարքին, որ ա՛յնքան գովելի եռանդով յառաջ կ'տանի տեղային որբանոցներու բացման կենսական գործը։ Մեք չա՛տ շնորհակալ պիտի ըլլայինք եթէ իրաւեկ մէկը գար այս առեղծուածին լուծումը տար մեզ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԷՍ

ՊՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ ՔԱՂՔԵՐ

Քաղաքակրթութիւնը կարծես քիչ քիչ սկսած է կոփկոփել պուլղարական ընկերային զանազան սովորութիւնները մարդաշատ կեդրոններու մէջ։ Ռուսչուք և Սոֆիա Պուլղարներու մէջ բարքերու նախնականութիւնն այն աստիճան անաղարտ մնացած է որ մարդ պահ մը կ'չուարի թէ Եւրոպայի լուսաւոր հողին վրայ, մէտ մը անդին քաղաքակրթեալ վառարաններէ, ինչպէս կարելի է այդքան մոլեգին յամառութեամբ անձնատուր ըլլալ լուսաւորութեան հակառակ ճառագայթներէն, զորս Ռէշիթ կէնեան գիտէ մը խոհ պիտի չկրնար թափանցած ըլլալ այդ թանձրութեան մէջէն։ Պուլկարական գոյութեան հրաշալի գեղերուն մէջ մանչ աղջիկ այնպէս են ինչպէս շատ հաւանական է որ պիտի ըլլար մարդկութիւնը դրախտային կեանքին մէջ, եթէ Ադամի անմտութիւնը չըլլար։ Հայրերն ու մայրերն, այդ նախնական բնավայրերուն խորը, անձնարձակ կ'ձգեն իրենց զաւկներն ուզած ձեւովն վարուելու, պահով թէ մոլորման համար մարդկային գրքերուն յօրինած մոլութիւնները գոյութիւն չունին, և անոնք մէկ նպատակի մը ետեւէ պիտի վազեն չխտրելով, սեռային շաղկապութեան, որուն վախճանը սա կ'ըլլայ որ օրին մէկը նոր ընտանիք մը կ'կազմուի։ Պուլկար ժողովուրդն ուզած է ազատել երիտասարդութեան ապրելու եղանակը։ Գեղերու մէջ յատուկ հաւաքատեղիներ կան, ուր ամէն գիշեր գումարումներ տեղի կ'ունենան։ Ժողովականներն ընդհանրապէս մանկամարդ օրիորդներ ու անմօրուս երիտասարդներ են։ Որն իր որինքն, որն իր տիկը առած՝ կ'հսկէ իր տարփուհիին մօտ, որուն սրտին մէջ պահուած մաղձաղին խորէն կայծերու փունջեր դուրս կ'ցայտեցնէ։ Ասիկա աղջիկներու մէջ շատ փիլիսոփայական ձեւ է։ Եւ երբ երեւակայենք թէ աղջիկներու զգուշութիւնն իսկ մեր մէջ ի՛նչ սիրտհատանում ձեւակերպութիւններու, ծաղրելի ծի՛ծաղներու տեղի կուտայ, դիւրին է հասկնալ թէ գեղջկական այս երկնային ներողամտութիւնն հանդէպ երիտասարդական յարաբերութեանց ու ամուսնական կանոնադրութեանց որչափ փրկարար ու երանելի բան է։ Եւ այս է թերեւս գլխաւոր շարժառիթն, որ գիւղացի Պուլկարը շատ կ'ապրի, առողջ կ'ապրի, ու երջանիկ կ'ապրի։ Տեսնաս այն ծերուկ կորաքամակ Պուլկարներն, իննսունոց, հարիւրնոց, Պալքանեան Թանձրասունեւ փոլխու գլխուն, չոխայէ լայն հագուստներով, արեւակէզ ու մազոտ կուրծքերնին բաց, կոշտուպղոշտ, գէր ու թանձր, ի՛նչպէս կ'աշխատին, արիւն քրտինք մտած, կաշկանդուած, անխոնջ, համակամ։

* * * Սակայն պուլկարական նոր սերունդին մէջ ձգտում մը կայ այժմ, մանաւանդ գլխաւոր քաղաքներու մէջ. պուլկար աղջիկը կ'ուզէ յոյն երիտասարդի հետ ամուսնանալ, և Հելլէնուհին ալ, որուն ցեղական հմայիչ գեղեցկութիւնն ու ճկունութիւնը սատրիկ հակապատկեր մը կ'կազմեն Պուլկարուհիին շատ բնական շարժուածքին, կազմուածքին ու ձեւերուն հետ, կ'փափագի պուլկար երիտասարդին կցել իր կեանքը։ Ցոյն իգական սեռին գրեթէ միակ խռէքն այս է, մանաւանդ հանդէպ պուլկար զինուորական դասուն։ Երկայնահասակ, բարեձեւ, համաչափ, զգեստաւոր պուլկար սպաներն յոյն գեղուհիներուն բերնին ջուրերը կ'վազցունեն։ Սակայն իրենց հետապնդած խռէքին մէջ շատ հեղ կ'յաջողին, ու կ'տեսնես պուլկար զինուորականներ որոնք իրենց թեւը զարկած են չէ թէ Պուլկարուհի մը, հապա աղուորիկ քնքուշ հելլէն աղջիկ մը, որուն հետ ամուսնացած է։ Բայց պուլկար հայրն և մայրն երբեք չեն հաւնիր իրենց աղջկան Ցոյնի մը տալու։ Համակրօն այս երկու ցեղերու մէջ տիրող սոսկալի ատելութիւնն երթալով չէ թէ կ'նուազի, կ'սաստկանայ։ Պուլկար երիտասարդն յօժարութեամբ կ'ամուսնանայ յոյն աղջկան հետ, այս վերջինին պուլկարացման պատճառաւ։ Բայց նոյն բանը չի պատահիր երբ Պուլկարուհի մը կարգուի Ցոյնի մը հետ, ամուսնական կեանքի մէջ, էրկան տիրական հանգամանքն ի նկատ առնելով, կրնայ պատահիլ որ Պուլկարուհին յունանայ։

Այս է գլխաւոր պատճառն որ պուլկար ծնողքն երբեք չի յօժարիր իր աղջիկը տալ Ցոյնի մը, ի՛նչ վիճակ կ'ուզէ ունենայ ան։ Ասիկա պատճառ մը չէ սակայն որ պուլկար աղջիկները կարենան առանց յոյն երիտասարդի մը հրապոյրին. Նոյն իսկ կ'պատահի որ առեւանգումներ տեղի ունենան, և հակառակ իր ծնողաց կամքին՝ Պուլկարուհին ամուսնանայ Ցոյնի հետ։ Օր մը, պուլկար հանչուոր ընտանիքի մը հետ կ'տեսնուէի իրենց ամուսնական կարգերու մասին։ Ներկայ էր նաեւ իրենց տասնըեօթն տարու աղջիկն, որուն յոյն երիտասարդի մը հետ սիրային յարաբերութիւն ունենալը գիտէի։ Հարցուցի հօրը թէ երբեք պիտի յօժարէ՞ր իր աղջիկը կնութեան տալ յոյն տղու մը։ Ցանկարծ Պուլկարին աչքերը գաժանցան, զզուանքի շարժում մ'ըրաւ. և պատասխանեց.

—Նախամեծար կ'համարիմ Գնչուի մը տալ քան Ցոյնի մը։

Երբ աղջկան երեսը նայեցայ, աչքերն արցունքով լեցուած էին։

Վառնա. ՆԵՐՍԷՍ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՇԵՐԱՄԻ ԳՈՐԾԸ

Շերամի վրայ խօսելու ժամանակամիջոցին մէջ ենք դեռ։ Պարտիզակցին ալ ունի իր մասնաւոր լսելիքները, որոնց միջնաւոր մէջ ամէնէն աւելի շերամով զբաղող գիւղերէն գլխաւորն է Պարտիզակ որ իր ծոցին մէջ ունի այժմ 14-15 բնիկ հնտաբոյծներ։ Տեղւոյս նաւամատոյցէն քիչ մը վեր ելլելուդ կ'սկսին երեւնալ ընդարձակ թթաստաններ. ո՛ւր որ նետես ակնարկդ, ամէն կողմ, գետնի վրայ, թթենի ու դարձեալ թթենի կ'տեսնես։ Այժմ Պարտիզակցին մեծ մասն անհրաժեշտ պէտք ունի մասնաւոր շերամատուններու, և զայս կ'հաստատէ նոյն իսկ «Տոյունը Ումումիյէի» շերամի հանիրի ամփոփն, ինչպէս, 1896ին բացուած է 43 քիլօ և 361 կրամ, իսկ ներկայ տարւոյս մէջ 64 քիլօ և 890 կրամ հունտ. ինչպէս յայտնի է, 21 քիլօ և 526 կրամի աւելի տարբերութիւն մը կ'երեւնայ մէկ տարուան մէջ։ Սա կ'նշանակէ 30—32,000 քիլօ աւելի յաւելում մը։ Դժբախտաբար այս տարուան շարունակական անձրեւներն ու տեղատարափներ պակսեցուցին տերեւները։ Թէ՛ մասամբ այրելով, և թէ մանաւանդ հարկ եղած եփուեն ի կարող չըլլալով տերեւներուն, մինչ կարմին խոզակի նուազութեան ալ պատճառ ըլլալով. բաւ է թէ այդքան ալ շատ աւելի օգտակար հետեւանք արտադրեցաւ քան գիւղացիին, որուն ապրուստին ամենամեծ ապաւէնն է շերամը։ Հնտաբոյծներէ զատ կան նաեւ վկայացի ունեցողի մը անունով հունտ բացողներ (փէրէքենտ), ասոնք ալ իրենց կ'պատրաստեն իրենց հունտն և կրնան վկայական ունեցողի մը վկայութեամբ շերամ բանալու արտօնութիւն ստանալ։

Հնտաբոյծներն իրենց հունտերը կը բաժնեն ժողովուրդին, իւրաքանչիւր տուփին (30 կրամ) 4—5 քիլօ խոզակ ստանալու պայմանաւ, այսինքն եթէ խոզակը լաւ և առատ ըլլայ, հնտաբոյծն իր առած հունտին փոխարէն կ'ստանայ ելած խոզակին $1/12$—$1/16$ մասը, խոզակին համեմատ։ Կան քանի մը հնտաբոյծներ որոց իւրաքանչիւրն 800-1000 տուփ հունտ կ'ցրուեն թէ՛ գիւղին մէջ և թէ շրջակայքն. այդ հաշուով, 1000 տուփ հունտ ցրուող մը կ'ստանայ 4000—5000 քիլօ խոզակ, որուն գինն առնուազն կ'արժէ 40000—50000 դահեկան. սոյն գումարի կէսը կ'գոհուի հունտերու պատրաստութեան, կառավարութեան ստացած բաժինով (100էն $1/12$ը) միասին. և որովհետեւ հնտաբոյծն ալ 50—100 տրամ հունտ իրեն համար կ'բանայ, կրնանք ըսել թէ սա մեր գործունեայ հնտաբոյծը քանի մը ամսուան մէջ 180—200 ոսկի զուտ շահ մը ձեռք կ'ձգէ։ Աչք չունի՞նք. Աստուած տայ աւելի շահին հանդերձ բարեկամիները. Թէեւ իրենց խօսքին նայելով՝ բազում տեսակ վնասներ կան այս մեծ ու ծանր գործին մէջ։ Այս հաշիւը ներկայելով՝ իմ նպատակս է մեր վանքերուն և անոնց մէջ գտնուող որբերու վրայ հսկողներու ուշադրութիւնը գրաւել, որպէս զի այդ վանքերու շուրջ գտնուած ընդարձակ հողեր թթենիներով ծածկուին, ինչպէս Ամասիի վանքին հողերը. շատ լաւ կ'ըլլայ եթէ այս շահաւէտ գործ, շերամաբուծութիւն, ամէն տեղ ընդհանրանայ, որով թէ՛ վանքերու և թէ որբերու ներկան ու ապագան կրնայ ապահովուիլ ի նպաստ։ Պարտիզակցին 10 կրամէն սկսեալ մինչեւ 500 կրամ (կէս օխայ) հունտ կ'բանայ. այսինքն իր ընդարձակ շերամատան մէջ երկու ամիսի չափ հիւր կ'ունենայ 500,000 է աւելի աշխարհին շերամներու բանակ մը, որ սուսիկ-փուսիկ, խաղաղութեամբ կ'ապրին իրարու քովիկ։ Այս ահեղ բանակ երկրորդ ամսուն մէջ «Մեծ ալափ» (խորխաթամութեան) ժամանակ ֆըլըր ֆըլըր անյագաբար կ'լափէ թթենիի տերեւները, զորս քանի մը հոգիներ շարունակ կը շարեն բերանաբաց շերամներուն վրայ. և եթէ այդ միջոցին տերեւներն այրին կամ պակսին, խրախանցումը կ'սկսի, ինչու որ շերամները «թէ քոյ Շարայի ողկորն է» ըսին. չեն հասկնար. անոնց սիրուն նուէրներն առնելու համար տերեւ ճարելու է. ասոնք տերեւ գնելու դրամ չունենալով՝ շերամին մէկ մասը կ'ժափեն, որպէս զի մնացեալն ուտելիք գտնելով՝ խոզակ կապէ։ Երբեմն տերեւին օխան մինչեւ երկու դահեկանի կ'բարձրանայ,—ասոնք դիտմամբ շերամ չեն բանար սուղ գինով տերեւ ծախելու եւ աւելի շահելու համար.—ասոր համար գիւղացին ամառն առնելու նպատակաւ օր առաջ կ'դիմէ Արսլանպէկ, Արմաշ եւ աւելի հեռու տեղեր, ինչ կ'ընէ չըներ տերեւ կ'հասցնէ իր շերամին։ Այս տարի անհատնում անձրեւներու միջոցին Պարտիզակցի Հայն ու մանաւանդ Հայուհին շատ նեղուեցաւ պարտէզէն տերեւ բերելու համար. ջուր, հեղեղ և սոսկալի ցեխ ամէն կողմ, այնպէս որ կիներն ստիպուեցան բոկոտն պարտէզ երթալ. վերադարձին անձրեւի թռռուած, ամբողջ մարմիններնին ջուրերու մէջ, ծանր բեռներու տակ ճնշուած ուժասպառ կ'նետէին իրենք զիրենք իրենց դռներէն ներս. եւ եթէ այս տարի խոզակ չըլլար, գիւղացիին համար տարին տրտմութեան եւ սուգի շրջան մը պիտի ըլլար։ Ո՛րչափ բերկրանք կ'զգայի երբ ճամբուս վրայ ամէն տան առջեւ կ'տեսնէի խումբ խումբ կիներ որ զուարթ խօսակցութիւններով խոզակները վար կուտային կաղնիի ոստերու վրայէն։ Այդ վայրկեանին իրենց կրած ամէն նեղութիւն ու չարչարանք մոռցած են. կարծես թէ մարգարտի հատիկներ կ'ժողվեն այդ բոլորած տերեւներու մէջէն։ Այդ «մէչէի տալ»եր 2—3 անգամ քննելէ վերջ մէկ կողմ կ'նետեն. խուրձ խուրձ կ'կապեն, կը տանին գիւղին ծայրը բացօթեայ տեղեր կ'այրեն չոր տերեւնին եւ փայտերը կ'բերեն տուն վառելիքի համար։ Այս պատճառաւ տարին անգամ մը մի քանի օրեր Պարտիզակցիք փառաւոր լուսավառութիւն կ'ընեն եւ մէկն որ առաջին անգամ Նիկոմիդիա կ'դիտէ զՊարտիզակ գիշերուան մէջ, պիտի կարծէ թէ ամբողջ Պարտիզակ բոցերու մէջ թաղուած կ'այրի։ Այս տարի թաց խոզակին գինը, լաւութեան համեմատ, քիլօն 10—15 զրշ.ի ծախուեցաւ. այս օրեր չոր խոզակին քիլէն (7½ քիլօ) առնել կ'ուզուի 80—100 զրշ.ով. այս գին սակայն վար է. այսօր իմացայ թէ կառավարական պաշտօնեան փակեր է դրդարն, յայտարարելով 2-3 գնողներու թէ դուրսէն վաճառականներ պիտի հրաւիրէր եթէ իրենք խոզակին քիլէն գէթ 120ի չգնէին։ Մեծ քանակութեամբ գնողներն են Հէլվաճեան եւ Աւետեան էֆ.ներն որք մէկ մէկ մանարան ունին գիւղիս մէջ։ Այս մանարաններուն մէջ 300ի մօտ կարօտեալ կիներ եւ օրիորդներ կ'աշխատին օրը 14 ժամ. տաք, գրեթէ եռացեալ, ջուրին մէջ ձեռքերնին կ'խաշեն, ստանալու համար օրական 20 փարաէն սկսեալ մինչեւ 5 զրշ., որուն փոխարէն շատերուն ո՛չ թէ դրամ կ'տրուի այլ ալիւր կամ ուրիշ ուտեստի վերաբերեալ բաներ, գինիներն ալ քիչիկ մը սուղ, կարծեմ, սակայն եւ այնպէս Հայուհիք գոհ ու զուարթ կ'երեւին, մանարաններուն մէջ միաբերան սրտաբուխ շարականներ կ'երգեն մերթ ընդ մերթ, մանաւանդ երբ այցելուներ ընդունին իրենց գործի մեծ սրահին մէջ։ Ըստ բարի սովորութեան մը, այս տարի ալ Պարտիզակցին իր խոզակէն նուիրեց եկեղեցիներուն, դպրոցներուն եւ Նորահաստատ Որբանոցին։ Ազգային ստացան գրեթէ 30 քիլէ, հայ բողոքականք՝ 10 եւ Որբանոցն՝ 20։ Ազգ. Պատ. Թաղ. Խորհ. եւ բողոքականաց հոգաբարձուք միանալով, հաւաքեցին Որբանոցին համար խոզակ։ Ապրի՛ս, հայրենասիրիկ սամանին։ Ս. Մ.

Պարտիզակ, 1/13 Յուլիս 97

ՆՈՐ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹ.ԸՆԿ. ԴԷՄ (*)

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 2/14 Յուլիս 97

Երեկի թերթիդ միջոցաւ Անատօլուի երկաթուղեաց Ընկերութեան շահագործման առթիւ գրածնիդ շնորհակալութեամբ կարդաց բովանդակ վաճառական դասակարգը.—Բողոքներու շարք մ'ալ ներկայիս կ'փութամ ղրկել։ Ամենուս գիտցած մէկ բանն է որ ճամբու մը երկարութիւնն որքան շատ ըլլայ, վարձքն ալ համեմատաբար կ'մեծնայ, եթէ խնդիրը վարձքի վերաբերեալ գործի մը հետ առնչութիւն ունի. սակայն ի՞նչ պիտի ըսէք երբ իմանաք թէ Անատօլուի երկաթուղեաց Ընկերութիւնն այս սկզբան հակառակ շարժած է ցարդ. Ընկերութիւնն ըստ կանոնի պարտաւոր է ճամբորդի կամ ապրանքի փոխադրութեան առթիւ քիլօմ. գլուխ հաշուելով վարձքին ստանալ, դասական բաժանմունքներն ալ յարգելով. բայց կ'երեւայ թէ այդ կանոնը մասամբ անգործադրելի մնացած է. ահա օրինակներն. Հայտար-Փաշայէ Էնկիւրիւ գացող ճամբորդ մը զոր օրինակ, եթէ 150 զրշ.ով կ'ճամբորդէ, Իզմիտէ Էնկիւրիւ ճամբորդող մը պէտք է վճարէ, փոխանակ 150 է պակաս, 170-180 զրշ.։ Դարձեալ Հայտար-Փաշայէ Էնկիւրիւ ո և է ապրանքի մը համար եթէ վակոն մը վարձել հարկ ըլլայ, զոր օրինակ 20 ոսկի կ'վճարէ, իսկ Իզմիտէ Էնկիւրիւ անպատճառ 20 ոսկիէ աւելի վճարել կ'պարտաւորի միեւնոյն ապրանքին համար։ Էնկիւրիւէ Տէրինճէ կ'ըսեն թէ վակոն մը արժութը 18½ ոսկի կ'փոխադրուի. փոխանակ Տէրինճէի, միեւնոյն վակոնն եթէ Իզմիտի համար վարձել հարկ ըլլայ, 19½ ոսկի է. վաճառականներ շատ անգամ ապրանքնին Տէրինճէի 18½ ոսկի գնով Տէրինճէ կը ղրկեն. ի վերջոյ ½ ոսկի ալ Տէրինճէէ Իզմիտ վարձք վճարելով, Տէրինճէ գացած վակոնին կ'դարձնեն Իզմիտ որով ½ ոսկի թէև կ'շահին, բայց մէջտեղը ժամանակի կորուստ մը կ'կրեն. Ինչու այսպէս ըլլայ և վաճառականը չօգտուի. Ընկերութիւն մը ի՛նչ կարգի ալ ըլլայ թող ըլլայ, ամէն ժամանակ պարտաւոր է վաճառականին, ժողովրդեան դիւրութիւններ ցոյց տալ, ոչ թէ դժուարութիւններ յարուցանել. Անատօլուի Երկաթ. Ընկերութենէն կանխաւ շատ բարիք կ'սպասուէր, սակայն ահա գործողութիւնն աչքերնուս առջեւ ունինք։ Ընկերութեան այսպէս շարժելուն թագուն նպատակը կ'թուի Իզմիտի յետադիմութեան ջանադիր ըլլալ, որպէս զի ծովային փոխադրութիւնք նուազին, արմոնք Տէրինճէ իջնեն, և ինքն հոն լրի իր գործը

(*). —Մեր յարգոյ թղթակիցներուն և գործակալներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս նամակին մէջ յիշուածին նման սոսկ տնտեսական հարցերու վրայ։ Ժողովրդի մը կեանքին, երկրի մը բարօրութեան համար կենսական հարցեր են ասոնք։ Թէեւ առ հասարակ հայ լրագրաց թղթակիցները սովոր չեն տնտեսական և քաղաքային հարցեր շօշափել, բայց քիչ մը ուշադրութեամբ և ուսումնասիրութեամբ, անկարելի չէ որ այս ճիւղն ալ մշակեն յօգուտ հանրութեան։ Միայն ողորմութիւն մուրացող, աղքատներուն վրայ լացող, կամ թաղականին յաւիտենակա՛ն քմահաճոյքէն գանգատող նամակներով «փոր չի կշտանար»։

Գ. ԽՄԲ.

անանէ. ազդին Իզմիր յեռացէմ մեացեր է, Նաւահանգիստը բանուկ չըլլար եղեր, ասոնք կարեւորութիւն չունին իրեն համար. մինչ և հանապազ գ'աշխատի Իզմիրն անպէտ վայր մը դարձնել: Զայս տեղւոյս առեւտր. սենեակն իրաւամբ նկատողութեան առած ըլլալով, բողոքած է Կ. Պոլիս առ որ անկ է. յառաջիկային պիտի գրեմ առեւտր. սենեակի այս մասին ըրած որոշումներն ու կարգադրութիւնները:

—Սմիւռնիա-Իզմիր փոխադրուած մանիֆաթուրայի եւ Ն. ապրանաց հակերէ մերթ ընդ մերթ պատահած գողութիւնք այս օրերս շատցած են. գողութիւնն 2 քաղաքներու միջեւ ճամբան կ'կատարուի. եղած բողոքներ անլսելի մնացած են:

—Անցեալ շաբթու 23 յունիս Բչ. Սելեան Ընկերութեան ի Սմիւռնիա ուղղած մթերանոցն հակ մը մանիֆաթուրա յանձնուած էր, որոյ քօնէօմանն 98 քիլօ նշանակած ըլլալով, որ ըսել է 100 քիլոյի արժէք պիտի ստանայ, փոխանակ 10-11 ղրշ. ոսկեդրամի $14\frac{3}{4}$ ճամբու ծախք նշանակուած էր. հակը ղրկող վաճառականն հակին ամբողջ ծախքերը վճարած ու նշանակած էր հակն ընդունողին հաշւոյն. արդ 4-5 ղրշ.ի ոսկեդրամ տարբերութիւնն ի՞նչ առթիւ գոյացած է արդեօք. այս մասին շնորհակալ պիտի ըլլամ եթէ Սելեան և Ընկերութիւնը բարեհաճի հրապարակաւ ծանօթացնել զայս տարբերութիւն հաշւոյ, գիտնալով թէ քօնէօմանը 18 թիւը կ'կրէր, և իր Իզմիրի գործակատարը բացատրութիւն տալու անկարող գտնուելով, «ուղղակի իրենցմէ հարցէ՛ք» ըսած է: Նաեւ ասկից յառաջ վերակացու պաշտօնեան Սմիւռնիա յանձնուած 3 կտորէ բաղկացեալ ապրանքի մը քիլոն ճիշդ, բայց կտորն 3ի տեղ սխալմամբ 2 կտոր գրած է եղեր. ապրանքն հոս կ'հասնի 5-6 օր վերջն. ապրանքին տէրը տոմսակը կ'ներկայէ տեղւոյս պաշտօնէին, սա տեսնելով թէ տոմսակին մէջ 2 կտոր գրուած է ապրանքը, մինչդեռ միեւնոյն թուով 3 կտոր հասած է, կ'հակառակի յանձնել. այսպէս քանի մ'օր կ'անցնի. ապրանքն ուղղ ուղղի, «որին հոգը. վերջապէս վերստին կ'կշռուի ապրանքն և տեսնելով թէ 3 կտորին կշիռը կ'համապատասխանէ տոմսակին մէջ նշանակուած կշռոյն, քանի մ'օր վերջը կ'բարեհաճին ապրանքն յանձնել տիրոջն. այսպէս 10 օր եւս ապրանքին տէրը կ'սպասէ ապրանքը, մինչդեռ այդչափ ժամանակամիջոցի մէջ ապրանքը թերեւս Ամերիկա ալ կրնար ղրկուիլ: Հիմա քանի մ'օրէ ի վեր Ընկերութեան և Մախսուսէի միջեւ մրցում տեղի կ'ունենայ Իզմիրէ-Պոլիս Էմին-Էօնիւ փոխադրուած պասինճաններու կողմնկերու մասին. ցարդ այդ փոխադրութիւնն Ընկերութիւնը կ'կատարէր բարձր գնով. հիմա Մախսուսէն սահմանած է փոխադրութիւնը կէս առ կէս զեղչելով գիներն, այսու տէրութեան մաքսատունն ալ կ'շահի: Ընկերութիւնը լաւ իս նայելով, սկսեր է դիմումներ ընել տեղւոյս պարտիզպանաց, նպաստաւոր պայմաններ առաջարկելով. տեսնենք ո՞ւր կ'յանգի գործը:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Շաբաթ օրը Թոփխանէի մէջ գումարուած նիստին, կ'ըսէ Իգտամ, ներկայ գտնուեցան Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա և Թնդանօթարանի վերատեսուչ Զէքի փաշա:

ԲԵՐԼԻՆԷ կ'հեռագրեն թէ հաշտութիւնն այս շաբթուան վերջերը պիտի կնքուի:

ՎՈԼՈՅԻ վաճառականք, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, հանրագրութիւն մը կ'պատրաստեն, որով երախտագիտութիւն պիտի յայտնեն թէ այդ տեղեր օսմ. կառավարութեան ձեռքն անցնելէ ի վեր վարչական ամէն ճիւղեր կանոնաւորապէս կ'գործեն: Մանաւանդ մաքսատունն, որ հարիւրին ութ տուրք կ'առնէ: Նաեւ պիտի խնդրեն որպէս զի Թեսալիա ու Վոլո օսմ. կառավարութեան իշխանութեան տակ մնան:

ՎԻԵՆՆԱՅԻ օսմ. դեսպանն օրուան խնդրոց վրայ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կոլուխովսքի կոմսին հետ:

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ զօրաբաժիններն այցելելով անոնց վիճակը կ'քննէ: Զինուորք մարզանքներ կ'կատարեն:

ՊԵԼԿՐԱՏԷ հեռագիր մը կ'հերքէ Սերպիոյ պահեստի զօրաց ի զէն կոչուած ըլլալու լուրը:

ՀԱՆԵԱՅԷ կ'հեռագրեն թէ խալամբ նորէն հեռագիր ուղղելով ի Կայս. Պալատ, յայտներ են թէ ապստամբք զինուորական շղթային մէջ կ'պտըտին, խալամաց ծառերը կ'կտրեն ու կ'յափշտակեն և դուրսէն տակաւին հելլէն չարագործներ կուգան: Այլերսարկուք կ'խնդրեն որ օսմ. զինուորք շղթաներու կարեւոր կէտերուն վրայ հսկեն և շղթաները պահպանելու պաշտօն ունեցող օսմ. զինուորք ըստ առաջնոյն շարունակեն իրենց պաշտօնը:

ԲԱՐԻԶԻ դիւանագիտական ակմբոց մէջ զրոյց կայ թէ Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Մ. Քանպոն արեւելեան խնդրոյ վրայ կատարեալ տեղեկութիւն պիտի տայ Մ. Հանոթոյի:

ԱԹԷՆՔԻ լրագիրք գրեր էին թէ Էտհէմ փաշա մի քանի օրուան համար Սելանիկ կամ Կ. Պոլիս կ'դառնայ: Բայց անցեալ շաբթու լսած ըլլալով որ սպարապետը մինչեւ Լարիսա գալէն ետքը նորէն Տոմոքո դառնալու հրաման ստացեր է, և թէ արձակուրդ վայելող բոլոր օսմ. սպայից հրաման տրուեր է շուտով իրենց զօրքին գլուխն անցնելու, նորէն դող կ'ելնեն թէ Էտհէմ փաշա Թերմոպիլի վրայ պիտի քալէ:

ՀԵԼԼԷՆ փաստաբան մը, նախորդ երեսփոխան մը և բժիշկ մը, որք ձերբակալուելով Լարիսայէ Սելանիկ տարուեր էին և հոն արձակուեր էին միջնորդութիւններու շնորհիւ, վերստին ձերբակալուեր և Դարդանէլ ղրկուեր են, կ'ըսեն Աթէնքի լրագիրք:

ՑԱՐՆ ԵՒ ՎԻԹԴՈՐԻԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ, Եօրկիոս Թագաւորին թախանձագին նամակներուն պատասխանելով, քաջալերական հեռագիրներ ղրկեր են հաշտութեան ի մօտոյ կնքման մասին: Ասոր վրայ քիչ մը փարատեր է Աթէնքի արքայական պալատան մէջ տիրող խորին տխրութիւնը:

ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԴԻՐ ԶԱՅԴՈՒՆԿ Թուրքիոյ համար շատ նպաստաւոր լուր մը կ'տեղէ Օսմ. Տէրութեան եւ Ռումանիոյ միջեւ զինակցութեան մը կնքուելն, որոյ շնորհիւ Պուլկարիան թեքակզին մէջ ռումէն զօրքերն օսմ. զօրաց հետ քով քովի պիտի գտնուին Թուրքիոյ իրաւանց ո՛ եւ է բռնաբարումն արգիլելու համար:

Բ. ԴՈՒՌՆ յուլիս 6 (Ն. Տ.) թուականաւ ծանուցագիր մը ուղղելով Մեծ Տէրութեանց դեսպաններուն յայտարարեց որ Յունաստան՝ Թեսալիան իր ձեռքը գտնուած միջոցին թէեւ չվճարեց Հանրային Պարտուց բաժինը, բայց օսմ. կառավարութիւնն յետ այսորիկ պիտի ապահովցնէ պահանջատէրաց իրաւունքները:

ՔԱԼԱՊԱՔԱՅԻ համար ծանուցուեցաւ թէ օսմ. զօրաց կողմէ գրաւուած է և այս պարագայ զինադադարի պայմաններուն հակառակ նկատուեցաւ: Իգտամ կ'ըսէ թէ Հելլէնք արդէն թողած էին զՔալապաքա, որ ապաստարան դարձած էր աւազակաց: Ուստի օսմ. զինուորք այս տեղերը գրաւելով ոչ թէ անիրաւութիւն գործած, այլ ընդհակառակն մարդասէր ու խաղաղասէր ընթացք ունեցած են:

ԵՕՐԿԻՈՍ Թագաւոր իմանալով որ Աթէնքի ռուս և անգլ. դեսպանք արձակուրդ ստացած են և պիտի մեկնին, խնդրեր է որ ուղեւորութիւննին յետաձգեն մինչեւ որ հաշտութիւնը կնքուի:

ԱԹԷՆՔԻ մետրապոլտին հրամանաւ եկեղեցական պաշտամունքէ զրկուեցան մէկ քանի քահանաներ ու սարկաւագներ, որք զէն ի ձեռին պատերազմի մասնակցած էին:

ՀԱՆԵԱՅԷ կ'գրեն յուլիս 1/13 թըւով. — Կորնիս գիւղին մէջ երէկ գումարուեցան Հանեայի բոլոր քրիստոնեայք եւ իրենց կողմէ պատուիրակներ ընտրեցին մասնակցելու Արմէնուս գիւղի ընդհ. ժողովին: Ծանուցին պատուիրակներուն որ իրենց ընթացքն համապատասխանէ Եւրոպացւոց պահանջումներուն: Ասոնք պախարակեցին՝ ապստամբութեան համար Աթէնքէ դրամ ղրկողները: Հանեայի մօտ Կալաթա գիւղին կողմն հազարի չափ ձիթենի այրեցան: Իսլամք կ'ըսեն թէ քրիստոնեաները ձգած են կրակը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ նորէն յուզում կ'տիրէ եղեր, և պատերազմէ կ'վախցուի:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ չարաճներ որ Հելլէն կամաւորք դուրս ելնեն և Ռումանիա ժամանող Հելլէններու մուտքն ալ կ'արգիլէ:

ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆՑ քարտուղարք որք Եանինա կ'գտնուին, անցեալ օր Արդա գացեր ու յետոյ վերադարձեր են:

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 17 յուլիս. — Երեսփ. ժողովն այսօր սկսաւ վիճաբանել Մ. Անդրէ Պուայէէի հարցապնդման վրայ ի մասին արեւելեան խնդրոյ: Երեսփոխանը քննադատեց արտաքին գործոց նախարարութեան ընթացքն եւ Դեղին Տետրակի մէկ քանի մասերը կորդալով հերքեց անոնց պարունակութիւնը: Մ. Ժորէզ ու Տընի Քոչէն ձայնակցեցան Մ. Պուայէէի: Մ. Հանոթօ պատասխանեց թէ Ֆրանսա միւս տէրութեանց հետ ներդաշնակութեամբ քաղաքականութեան մը հետեւած է, որուն սկզբունքն է իրաց արդի կացութիւնը պահպանել և արդարութիւնն ու մարդկութիւնը պաշտպանել: Մ. Հանոթօ յայտարարեց որ Ֆրանսայի կառավարութեան ընթացքէն գոյանալիք պատասխանատուութիւնն իրեն կը վերաբերի: Վարչապետ Մ. Մելին ալ միեւնոյն իմաստով խօսեցան: Ասոր վրայ վստահութեան քուէ պահանջուելով, ժողովն 114ի դէմ 334 քուէով վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ՍԻՍԻԼ ՌՈՏՍԻ —Վերջին սուրհանդակաւ առնուած անգլ. լրագրաց մէջ կարեւորագոյն լուրն է Թրանսվալի արշաւանքին քննիչ խորհրդարանական յանձնաժողովին տեղեկագրին մատուցումը Խորհրդարանին: Անգլ. ազգն իր արդարասիրութեան մէկ վճռական ապացոյցն ընծայած եղաւ՝ իր Աֆրիկեան Տէրութեան ծաւալման ամէնէն աւելի նպաստող իր է՛ն արժանաւոր զաւկներէն մին՝ Մր. Սիսիլ Ռոտսն հրապարակաւ դատապարտելով, որովհետեւ սա՛ էր որ կազմակերպած էր Պօէրներուն փոքրիկ Պետութեան վրայ գաղտագողի յարձակումը, որ ի գիրեւ ելաւ Պօէրներուն ճարպիկութեան եւ քաջութեան շնորհիւ, բայց եթէ յաջողէր, Թրանսվալի անկախութեան վերջ պիտի տար, յօգուտ անգլիացի հանքատէրներու եւ դրամատէրներու: Սիսիլ Ռոտս այս յանդուգն խորհուրդն յղացեր է առանց բան մ'իմացնելու Բարեյուսոյ կուսակալին, մինչդեռ ինք միանգամայն Բարեյուսոյ վարչապետ էր, և բան մը չէ իմացուցեր նաև Հարաւ-Աֆրիկեան անգլիական Ընկերութեան, որուն ներկայացուցիչն էր տեղւոյն վրայ, և վերջապէս, ամէն բան գաղտնի պահեր է Լոնտոնի գաղթային Նախարարութենէն, թէեւ անգլ. բարձրաստիճան պաշտօնատար մ'էր ինք: Խորհրդարանական յանձնաժողովը տեղեկագրած է միայն թէ ինք պատասխանատու կը ճանչնայ զՍիսիլ Ռոտս եւ կ'պախարակէ անոր ընթացքը: Բայց թէ գործնական ի՛նչ միջոց ձեռք պիտի առնուի Հարաւային Աֆրիկէի մեծ գործիչին դէմ, ատիկա որոշել կ'վերաբերի Թագուհւոյն կառավարութեան: Բայց ա՛լ Սիսիլ Ռոտսի աստղը փակուած է: Անոր հետ ուրիշ ի քանի երկրորդական գործիչներ ալ դատապարտուած են, բայց Բարեյուսոյ կուսակալն անպարտ ճանչուած է, բնաւ տեղեկութիւն չունենալուն համար:

ԴԺԲԱԽՏ ՌՈՒՍ ՋՐԱՀԱՒՈՐԸ.— Հաստատուած է թէ Կանկութ առաջնակարգ ռուս զրահաւորը դէշ շինուելուն համար ընկղմեցաւ: Ի սկզբան պաշտօնական աղբիւրէ ծանուցուեցաւ թէ «ժայռի մը զարկած է»: Բայց Պալթիկ ծովուն մէջ այն տեղն ուր ընկղմեցաւ՝ ամէն տարի ռուս զրահաւորք վարժութիւն կ'ընեն, և կարելի չէ եղած ժայռ մը գտնել հոն: Քննութիւնք կը ցուցնեն թէ զրահաւորին արձակած թնդանօթներուն ցնցումէն՝ դէշ գամուած երկաթեայ տախտակները բաժնուեր են նաւէն, և ջուր ներս մտեր է: Ջուրին մտնելէն մինչեւ զրահաւորին ընկղմիլը վեց ժամ տեւած է, և թէպէտ մօտերը կային ուրիշ շատ մը ռուսական մարտանաւեր, և ծովը խաղաղ էր, բայց չեն փորձած մարտանաւը քաշել և ծովեզերքի վրայ խրեցնել, որպէս զի յետոյ ազատումը կարելի ըլլար: Ռուս լրագիրք զարմանալի համարձակութեամբ կ'բողոքեն ռուս նաւային գործարաններուն և ծովային վարչութեան պղծումներուն դէմ, որոց բերմամբ երկրին միլիոններն ի զուր կ'վատնուին, զօշաքաղութեան, կաշառակերութեան գործածուելով, ի վնաս երկրին պաշտպանութեան միջոցներուն: Կանկութի անհարկի արկածին առթիւ, շատ մը պաշտօնանկութիւններ կ'սպասուին: (Կանկութ ռուսական աղաւաղումն է Հանկէօ-Ուտտի, անունն այն տեղւոյն ուր Մեծն Պետրոս իր անդրանիկ նաւային յաղթանակը տարաւ Շուետացիներու վրայ 1704ին:)

ԱՒՍՏՐԻԱ.— Ֆրէմտէնպլատ խօսելով նախարարական փոփոխման և դահլիճին անդամոց միջեւ անհամաձայնութեան մը մասին տարածուած լուրերուն վրայ, կ'ըսէ թէ, ցարդ եղած փորձերու հակառակ, կառավարութիւնն հաստատուն կ'պահէ իր սա կարծիքը թէ իր պարտքն է իրեն համար ամէնէն պատշաճ համարուած եղանակաւ ձեռք առնել՝ Պոհեմիոյ մէջ ազգային կացութեան օրինաւոր կարգադրութեան խնդիրը:

—Ֆրանց Եօսէֆ կայսրն ու կայսրուհին Իշլ հասան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետն ի Սոլինկէն խօսելով Գերմանիոյ գաղթային քաղաքականութեան վրայ, ըսաւ թէ Գերմանիա արտաքուստ ընդարձակուելու պէտք ունի:

—Կայսրուհին, որ Դէկէրնսէ (Պավիէրա) կ'գտնուէր, Բիլ գնաց կայսեր [illegible]. մէկ քանի օրէն նորէն Դէկէրնսէ պիտի դառնայ:

—Կ. Պոլսոյ մէջ Տէօյչ Պանք դրամատան մասնաճիւղի մը հաստատումն յետաձգուեցաւ:

ԻՏԱԼԻՈՅ պատերազմական նախարարութեան կողմէ կազմեալ յանձնաժողով մը, որ պաշտօն ունէր ուսումնասիրել Իտալիոյ սահմաններուն ամրութեանց վիճակն, իր տեղեկագիրը ներկայացուց: Ալպեան լերանց ամրոցները թերի գտաւ և բարւոքման կարօտ: Նախարարութիւնն հրաւիրեց մեծ կարեւորութիւն ունեցող մէկ քանի նաւահանգիստներու վրայ, որք բնաւ ամրութիւն չունին և ուրիշներունն ալ թերի են: Փոխադրութեան ճամբաներն անբաւական գտաւ և ռազմագիտական նոր երկաթուղի մը անհրաժեշտ գտաւ: Այս վերջին կէտին համար կառավարութիւնն առ այժմ բան մը պիտի չկրնայ ընել՝ ելմտական արդի վիճակին պատճառաւ:

ՍԵՐՊԻՈՅ Երեսփ. ժողովին մէջ, Պուլկարիոյ հետ կնքելի առեւտրական դաշնագիրը վաւերացուելու պահուն, արմատական Մ. Կերչիչ բանախօսեց Պուլկարիոյ հետ համերաշխ ըլլալու պէտքին վրայ և ջերմապէս ծափահարուեցաւ:

—Դաշնագրոյն վաւերացումը գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ Սոֆիայի մէջ:

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ.— Բարեյուսէ կ'հեռագրեն թէ Թրանսվալի Երեսփ. ժողովն որոշեր է պահանջել կառավարութենէն որ Թրանսվալ գտնուող օտարականաց արտաքսուելուն յատուկ օրէնքն հրատարակուի:

ՌՈՒՍԻՈՅ ծովային նախարարութիւնն ետ կեցաւ ընկղմեալ Կանկութի զրահաւորն հանելու խորհուրդէն: Միայն թնդանօթներն և այլն պիտի հանուին:

ՊՈՐՆԷՕ.— Հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Պորնէօյի անգլ. մասին մէջ ի Բաեա տեղացի 60 ապստամբ քաղաքն այրելէ ու կողոպտելէ և թագաւորական արկղն, ուր կար 2200 ոսկիէ աւելի, յափշտակելէ յետոյ, յարձակեր են զինուորական կայանին վրայ: Տասնապետ մը սպաններ եւ կառավարութեան պաշտօնեայք գերի տարուեր են: Անգլ. ներկայացուցիչը դէպքին վայրը փութացեր է զինուորներով:

ՀԱՎԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Հավայի միացման դաշնագրութիւնն եթէ Միացեալ Նահանգաց Ծերակոյտին այս նստաշրջանին մէջ չվաւերացուի և անստոյգ վիճակը շարունակէ, Մ. Նահանգաց կառավարութիւնն՝ ի նախազգուշութիւն Ճապոնի նաւերուն հետ պատահելիք կռիւներու՝ մասնաւոր հրահանգներ պիտի տայ ծովակալ Պիրտսլիի, որպէս զի Ճապոնցիք եթէ թշնամական ցոյցեր ընեն Հավայի մէջ, նաւային զինուոր ցամաք հանէ եւ ամերիկեան դրօշը պարզէ: Օրէկօն մարտանաւն ալ պիտի աջակցի ծովակալին:

ՀԱՎԱՆԱՅԷ զօր. Վէյլէր պաշտօնապէս կ'հեռագրէ թէ Քուպայի ապստամբապետաց մին՝ Քուէնդին Պանտերաս մեռեր է յուլիս 5ի ճակատամարտին ի Քարաքիա:

—Յուլիսի առաջին օրերուն զանազան ընդհարումներ տեղի ունեցան Սպանիացիներու եւ ապստամբներու միջեւ: Վերջիններէն 225ն սպաննուեցան, 15ը գերի ինկան եւ 444ն ալ հնազանդութիւն յայտնեցին: Սպանիացիներն ունեցան 21 մեռեալ և 98 վիրաւոր:

ՄԱՆԻԼԱՅԷ (Ֆիլիպեան կղզիք) կը հեռագրեն թէ սպանիացիք տիրեր են Մաղուկոյի և 5752 ապստամբ հնազանդութիւն յայտներ են: Ապստամբաց տրուած պայմանաժամին՝ հնազանդութիւն յայտնելու՝ աւարտեցաւ անցեալ Բչ.: Մինչեւ նոյն օրը մէկ քանի ապստամբապետներ հնազանդութիւն յայտնեցին: Կ'յուսացուի միւսներն ալ ընկճել անօթի ձգելով:

ԱՌԱՆՑ ԹԵԼԻ ՀԵՌԱԳԻՐ.— Հռոմէ կ'գրեն յուլիս 13 թուով.— Լա Սբեցիայի մէջ նախընթաց օր փորձուեցաւ Մ. Մարքոնիի հնարած հեռագիրն առանց թելի: Նախ շոգենաւէ մը ուրիշ շոգենաւ մը հեռագրուեցաւ և յետոյ զինուորական նաւահանգստի հրամատարին պաշտօնարանէն Բալմորիա կղզին: Երկու փորձերն ալ կատարելապէս յաջողեցան: Կղզւոյն հեռաւորութիւնն է եօթն քիլոմեդր: Մարքոնի Անգլիա կ'երթայ, բրիտանական ծովային նախարարութեան յանձնարարութեամբ փորձեր կատարելու Քալէի և Տովրի միջեւ: Յետոյ Իտալիա պիտի դառնայ նոր գիւտերու աշխատելու: Կ'ըսուի թէ ընկերութեան մը պիտի ծախէ իր գիւտը, բայց յայտնած է թէ Իտալիոյ կառավարութիւնն ազատ պիտի թողու իր գործիները պատրաստելու: Վիլհէլմ կայսր Պերլին հրաւիրեց զՄարքոնի փորձեր կատարելու. հնարիչն ընդունեց: Գործիքին գործածութեան եղանակը գաղտնի կը պահէ:

ԵՐԿԱԹՈՒՂՒՈՅ ԱՐԿԱԾ.— Բոքէնհակի մէջ անցեալ կիրակի պատահած երկաթուղւոյ արկածին վրայ, զոր հեռագիրը ծանոյց, սա մանրամասնութիւնք կ'հաղորդուին.— Ծրէնգոֆֆի կայարանը կեցող կառախումբը 15 վայրկեան ուշացած էր, երբ ժամանեց Էլսէնէօրի ճեպընթացն տարօրինակ արագութեամբ. կարելի չեղաւ զայտակները բանեցնել. կայարանին մէջ գտնուող կառախումբին կէսը խորտակուեցաւ: Ցարդ կան 33 մեռեալ և 84 ծանր ու 40 թեթեւ վիրաւոր: Մէկ քանի անձինք խենթեցան. զարհուրելի տեսարաններ տեղի ունեցան: Գտնուեցան այնպիսի անխիղճներ որք դիակները կողոպտեցին: Վիրաւորեալք հիւանդանոց տարուեցան: Արքայական գերդաստանի իշխանք այցելեցին վիրաւորեալները: Մեռելոց և վիրաւորելոց մեծ մասը գործաւոր և կամ վաճառատան պաշտօնեաներ են, որք կիրակի ըլլալուն առթիւ, պտոյտի կ'երթային: Կառավարութիւնը գումար մը պիտի յատկացնէ զոհերուն ընտանեաց ի նպաստ:

—Պելժիոյ մէջ ալ, Պրիւսէլ-Դէրվիւէրէն գծին վրայ, ուր կառախմբոց երթեւեկութիւնք շատցած են արուեստահանդէսին պատճառաւ, անցեալ օր երկու կառախումբ իրարու զարնուեցան: Չորս անձ ծանրապէս և շատեր ալ թեթեւապէս վիրաւորուեցան:

ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ կառավարութիւնը ճարտարապետական միջազգային մրցում մը հաստատեց Մեքսիկայի մէջ խորհրդարանի յատուկ շէնք մը կառուցանելու համար, որ թէ՛ Ծերակոյտի և թէ՛ Երեսփ. ժողովոյ սրահները պիտի պարունակէ: Քաղաքին մեծ հրապարակներէ միոյն վրայ պիտի կառուցուի: Ծախքն հաշուուած է մէկուկէս միլիոն տոլար: Ծրագրերը նոյեմբեր 30է առաջ պէտք է մատուցուին Մեքսիկայի առեւտրական նախարարութեան: Առաջին հանդիսացող ծրագրին 15,000 տոլար պարգեւ յատկացուած է և 3000 ական տոլար ալ Բ.ին ու Գ.ին: Դ.ը պիտի ստանայ ոսկի չքադրամ մը և Ե.ն արծաթ չքադրամ մը ինչպէս նաև 500 ական տոլար՝ իբրեւ վնասուց հատուցում:

ԽՈՇՈՐ ԿՐԻԱՅ ՄԸ.— Ֆրանսական Ծէնսս շոգենաւն, որ անցեալ Բչ. Մատակասքարէ Մարսիլիա ժամանեց, բերեր է Պ. տը Ռօշֆորի համար ողջ կրիայ մը 200 քիլոյէ աւելի կշռող: Որսացողները կ'ըսեն թէ հարիւր տարեկանէ աւելի է:

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Պոմպայի մէջ այժմ շաբաթը 20 մահ կ'պատահի ժանտախտէ: Քիւրաշիի մէջ բնաւ չկայ:

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 17 յուլիս. — Հոս մասնաւոր կարեւորութիւն կ'տրուի Մ. Նահանգաց և Ճապոնի միջեւ ծագած խնդրոյն: Թօքիօյի գահլիճն եթէ իր ընթացքին մէջ աւելի առաջ երթայ, խնդիրը մեծապէս պիտի ծանրանայ:

ՎԻԵՆՆԱ. — Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Պիւլովի և Կոլուխովսքի կոմսին տեսակցութեան մէջ գլխաւորաբար քննուեցան հաշտութեան ու Կրետէի խնդիրներուն մէջ երկուց դաշնակից տէրութեանց քաղաքականութիւնն և Եւրոպայի խաղաղութիւնը պահպանելու խնդիրը:

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՊԱԵՈՆ (Ֆրանսա) 18 յուլիս.— Ատոր գետին վրայ զինուորական ճարտարագէտներու կողմէ շինուած կամուրջ մը փլաւ, երբ վրայէն կառախումբ մը կ'անցնէր փորձի համար: Փորձին ներկայ գտնուող սպայք, ճարտարագէտք և ամբաշէն զօրքեր գետն ինկան: Մէկ քանին մեռան ու մէկ քանին ալ վիրաւորուեցան:

ՔՐԻՍՏԻԱՆԻԱ.— Ճարտարագէտ Մ. Անտրէ իր շինած օդապարիկով այսօր ճամբայ ելաւ դէպի հիւսիսային բեւեռ:

ՄԱՏՐԻՏ.— Զօր. Վէյլէր Վիքդորիա շոգենաւով Թոնաս (Քուպա) գնաց, ուր շփոթութիւնք ծագած են:

ՍԵՆԴԵՐԱԲՈՒՐԿ.— Ռուս կառավարութիւնն որոշեց գնել ի Սեվաստաբոլ նաւային մեծ գործարան մը:

ՎԻԵՆՆԱ. — Վարչապետ Պատէնի կոմսը մտադիր է հրաժարիլ:

ՊՈՒՔՐԷՇ. — Կ'հերքուի այն լուր թէ օսմ. կառավարութեան և Ռումանիոյ միջեւ դաշնագրութիւն մը կնքուած ըլլայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խարբերդցի Որբերը չորս սայլով քաղաքէն մեկնելէն ետքը, գացած են Մալաթիա, անկէ Սեբաստիա, յետոյ Թոքատ, Ամասիա, ուստի Գավզայի ճամբով Սամսոն իջած են: Չորս սայլապաններէն զատ, իրենց առաջնորդն էին Պ. Մուշեղ Ճէնտանեան, 22 տարեկան երիտասարդ մը որ կ'փափաքի միջնակարգ վարժարան մը մտնել Կ. Պոլիս և խնամեալ դաստիարակութիւն մը ստանալ, և Պ. Ղազար Տիրանեան, 21 տարեկան, որ Ուսդրը կ'երթայ իր եղբօր քով: Այս երկու երիտասարդք Խարբերդէ $1\frac{1}{4}$ ժամ հեռի Քէսրիկ գիւղէ են: Այն տեղէն են իրենց բերած որբերուն ին, որոցմէ երկուքն աղջիկ են, և ասոնց միայն անունն է «Օր. Պ...սաղխան»: Տնտեսական տագնապէն առաջ Քէսրիկ գիւղը կանոնաւոր վարժարան ունէր, ուր 10 ոսկիի ամսական կ'վճարուէր դասատուներուն, որք կ'սովրեցնէին բաց ի հայերէնէ՝ օսմաներէն, ֆրանսերէն և անգլիերէն: Քէսրիկցի որբերը քիչ շատ կարդալ գրել գիտեն: Խարբերդի Ս. Յակոբայ թաղէն եկած են 2 որբ. քաղաքէն $1\frac{1}{2}$ ժամ հեռի Եղէգի գիւղէն 2. հինգ ժամ հեռի Կարմրի գիւղէն 2. չորս ժամ հեռի Խուլըու գիւղէն 3 որբ, որոց մին աղջիկ. քաղաքէն ութ ժամ հեռի Վերի Խոխ գիւղէն 2. չորս ժամ հեռի Հողէ գիւղէն 1. Արաբկիրէ ալ երկու որբ կայ հետերնին և որբ մ'ալ Արաբկիրի Աղնայ Հէյնէ գիւղէն. որբ մ'ալ Կոմք գիւղէն, վեց ժամ հեռի Խարբերդէ: Գումար՝ 27 որբ:—Յուլիս 4 ին 16 որբերու եւս Խարբերդէ մեկնած ըլլալն հեռագրուած է Պատրիարքարան:

—Խարբերդէ մինչեւ Սամսոն հայրենակ տեղուանք լաւ ընդունելութիւն եղեր է որբերուն, որք շատ գոհ են հանդիսաւ ճամբորդութիւն մ'ընելնուն համար: Ճամբան կատարեալ ապահովութիւն կար, և ոչ մէկ արգելք կամ դժուարութիւն ծագեցաւ իրենց առջեւ: Երբ Սեբաստիա հասան, քաղաքին հայ մտագործները լիախորհիկ սեղան մը տուին իրենց Ս. Նշանի վանքին մէջ, բայց մենաստանին կրօնաւորները չուզեցին մէկ քանի խուց յատկացնել որբերուն գիշերային հանգստեան համար, առարկելով թէ բանալիները Ս. Առաջնորդն իրեն հետ Պոլիս տարած է (՞): Բայց Սեբաստացի ազգայինք իրենց տուները տարին որբերն և շատ աղէկ նայեցան: Գուլպա տուին, և շատ հին հագուստ հագած տղաքներն ալ աւելի աղէկ հագուեցուցին:—Երբ Ամասիա հասան, առաջնորդական Տեղապահ Հայրը սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ իրենց, Առաջնորդարան տարաւ, հացկերոյթ տուաւ, և յետոյ Ազգ. Խանի մէջ հանգստաւէտ սենեակներ յատկացուց: Այն առաւօտ որ ճամբայ պիտի ելնէին, կանուխէն հայ ծերուկ կին մ'եկաւ, և աղաչեց որ չերթան, զի այն օրն ալ ի՛նք սեղան մը կ'փափաքէր տալ: Ստիպուեցան մնալ, և բարեսիրտ պառաւը շատ լաւ մեծարեց զիրենք հացկերոյթ սեղանով մը: Ուր որ հասնէին որբերն (որոց տարիքն է 6էն 13) համարձակ կ'դրսէին քաղաքին մէջ, և ամէն կողմ կ'պտըտէին, և երբեք չպատահեցաւ որ կորսուի իրենցմէ մէկը՝ Սամսոն վրայ իրենցմէ մին ալ հիւանդացաւ, Պ. Նշան Ղազար Թաթոեան, և հիմա կ'դարմանուի Հիւանդանոցին մէջ, բայց ծանր բան մը չէ:—Երբ Ազգ. Հիւանդանոց հասան, անմիջապէս բաղնիք տարուեցան, մազերնին կտրուեցաւ, մաքրուեցան, և նոր լաթեր հագան, և հիմակ Հիւանդանոցի մէջ մասնաւոր յարկ մը զետեղուած են, որովհետեւ Ս. Յակոբայ Որբանոցն արդէն բաւական բազմութիւն կայ: Շաբաթ գիշեր մսով դդում կերան. երեք ցերեկին՝ մածունով փիլաւ: Ամէնքն ալ քաջողջ երեւոյթ ունին, և առ հասարակ աչքերնին բաց տղաք են, որք կրթուելով և արհեստ սովրելով, օգտակար քաղաքացիներ կրնան ըլլալ երկրին:

—Եգեփոյ մեր յարգոյ թղթակիցը կ'ծանուցանէ Յունիս 24 թուով թէ տեղւոյն Ս. Սարգսի վանքին մէջ բացուող Որբանոցին Հոգաբարձութիւնը կազմուած է նախագահութեամբ Տ. Խորէն Սրբազանի: Կեդրոնէն խոստա-

ցուած դրամական նպաստին հետ, առայժմ 40 որբ պիտի կրնան խնամուիլ։ Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի Որբանոցին համար 10 որբ ընտրուած են և ճամբայ կ'հանուին. բայց Պոլսոյ մէջ և ուրիշ հեռաւոր տեղեր որդեգիր սըրբուելու համար, իրենց ազգականներուն որբ տղաքն աչքէ հեռացնել չեն ուզեր Եդեսիոյ և շրջակայից Հայերը։

—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը չորսաբթ երեկոյ Ենիքէօյ երթալով հիւրընկալուեցաւ Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ էֆ.ի բնակարանն և երէկ առաւօտ քարոզ խօսեցաւ տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ, ատենախմբութեան առթիւ։ Ն. Սրբազնութեան հրամանաւ Ս. Պատարագ մատոյց Թաղին քարոզիչ Տ. Յակոբոս վարդ. Շահպազեան։ Ս. Պատրիարք Հայրն իր քարոզին նիւթ առաւ Ս. Աստուածածնայ տօնախմբութեան Հայ. Եկեղեցւոյ համար ունեցած փեմութիւնն եւ նուիրականութիւնն, և մասնաւորապէս բացատրեց Գիւտ Գօտւոյ տօնին աւանդական նշանակութիւնը։ Ն. Սրբազնութիւն, որ գիտէ կրօնական նիւթ մը հետ ընկերաբանական և իմաստասիրական հարցեր լծորդել, երեկուան տօնին առթիւ բացատրեց նախախնամական կամաց ազդեցութիւնը մարդկային ճակատագրին վրայ, և յորդորեց որ Ս. Աստուածածնի նման ամէն մարդ պատրաստակամ ըլլայ այդ բարձրագոյն կամաց հնազանդելու, գիտնալով որ մարդիկ ճակատագրական չեն այլ նախախնամական։ Ն. Սրբազնութիւն մէկ ժամէ աւելի խօսեցաւ և հոգեւորապէս ոգեւորեց ունկնդիր ժողովուրդն, որ Թաղէն ու հեռուներէն երկսեռ բազմութեամբ եկած էր Ն. Սրբազնութիւնը լսելու։ Ս. Պատարագէն յետոյ, նախագահութեամբ Ն. Սրբազնութեան, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեցաւ եկեղեցւոյն հիմնադիր Նիկողոսեան ամիրայի եւ. գերդաստանին համար։ Ն. Սրբազնութիւն եկեղեցւոյ աւարտմամբ և խորհրդարանին մէջ սակաւ ինչ հանգստանալէ յետոյ, կրկին Տէմիրճիպաշեանց տունը գնաց, և միջօրէի ճաշն հոն ըրաւ։ Սեղանակից էին Տ. Յակոբոս վարդ., Տ. Եղիշէ քհնյ. Մկրեան, եւ Ստեփան փաշա։ Կէս օրէն յետոյ Ս. Պատրիարք Հայրն ընկերակցութեամբ Նուպարեան Տիգրան և Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ էֆ.ի այցելութիւն տուաւ Կայս. Պալատան արարողապետ Մունիր փաշայի։ Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ գիշեր ալ Ենիգիւղ մնաց և այսօր Պատրիարքարան կ'իջնէ։

—Բերայի Պալատեց Հաստուցման նորընտիր Ցանձնաժողովյ անդամ կարգուած են բացի Հալաճեան Բարսեղ, Մուրատեան Միհրան եւ Թօքաթեան Տիգրան էֆէնտիներէ որոց ընտրութիւնը ծանուցինք՝ Վահան էֆ. Լասաեան, Ցարութիւն էֆ. Սթամպօլեան և Արտաշէս էֆ. Միրեան։

—Քաղաքական Ժողովն իր վերջին նիստին մէջ որոշած է յետ այսօրիկ իր նիստերը գումարել չորեքշաբթի օրերը։ Կարելի՞ է արդեօք որ մ'ալ խնամալ թէ օրերու այս յաւերժական փոփոխումներ ի՛նչպիսի պատճառներով կը թելադրուին։

—Ի բացակայութեան Պատր. Փոխանորդ Գաբրիէլ վարդ.ի՝ որ երկամսեայ արձակուրդ առացած է, Փոխանորդարանի գործոց կարգադրութիւնն յանձնուած է Խասգիւղի բարեխօս քարոզիչ Տ. Զաւէն վարդապետի։

—Կ'լսենք թէ Արապկիրի փոխանորդ Տ. Ցուսիկ քահանայ, որ Խարբերդ կ'գտնուէր, ճամբայ ելած է Պոլիս գալու։

—Երէկ առաւօտ, յետ ժամերգութեան, Մայր-Եկեղեցւոյ Խորհրդարանը գումարուեցաւ ընտրողական ժողով՝ հրամարելով Թաղ. Խորհրդոյ երեք անդամոց հետ, Նախագահութեամբ Մայր-Եկեղեցւոյ աւագերէց Տ. Միքայէլ աւագ քհնյ. Աչճեանի։ Սոյն նստին մէջ Նորընտրելի խորհրդոյն համար եռապատիկ ընտրելեաց ցուցակ պատրաստուեցաւ գաղտնի քուէարկութեամբ։ Քուէարկեալ եռանուն ցանկին մէջ հին Թաղականներէ Ոսկանեան Մանուկ և Տէր-Ստեփանեան Մինաս էֆ.ները կ'գտնուին։ Ցառաջիկայ կիրակէ օր պիտի կատարուի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնն, որ պիտի բաղկանայ — ըստ Նախկին սովորութեան — 12 հոգիէ։

—Ազգ. Հիւանդանոցի աժ ամեայ տնօրէն Մէրկէրեան էֆ. հիւանդ ըլլալով, կ'փոխանորդէ քարտուղար Թովմաս էֆ. Գ. Գարագաշեան բարեկիրթ երիտասարդը։

—Այս միջոցիս Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ հիւրասիրուած գաւառացիներէն մին է Նաև Վահան էֆ. Տէր Սարգսեան, կարինցի ուսուցիչն, որ երկար ժամանակ պաշտօնավարած է տեղւոյն Ազգ. վարժարանաց մէջ, և իր մանակի անդամալուծութիւնը դարմանելու եկած է Կ. Պոլիս։ Իրեն տրուած բժշկական խնամքէն գոհ է։

—Մալկարայի Թաղ. Խորհրդին գրութեան ի պատասխանի, Մ. Ազատեան էֆ. երկար գրութիւն մը ղրկած է, զոր զանց կ'ընենք նոյնութեամբ ի մէջ բերել, որովհետեւ մեզ Թաղ. Խորհրդին գիրն հրատարակելու առթիւ, վիճաբանութիւնը մեր կողմէ փակած էինք արդէն։ Ազատեան էֆ. կ'պատասխանէ.

—«Սուտ է որ ես 13 տարի պաշտօն վարելէս ետքը գրաւոր յայտնած ըլլամ իմ անկարողութիւնս և անոր հետեւանք՝ վարժարանին անկեալ վիճակը։ Ես ըսած եմ որ իրենց առաջարկած տեսչութիւնը չեմ կրնար ընդունիլ 180ի չափ աշակերտ ունեցող վարժարանի մը մէջ, երեք անփորձ պատանիներ օժանդակ ունենալով։ Մենք վարժարանին մէջ «Սանուց միութիւն» մը կազմած էինք, իրենք քանդեր են զայն։ Ես ընթերցատուն չեմ փակած. իրենք այդ բանն ըրած ու գրքերն ալ իւրացուցած են։»

ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒ ՏԵՍՉԱՑ

Ազգ. Կեդր.Վարչութեան Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ կարգեալ կրթական այցելու տեսչաց պաշտօնն է՝ Կազմական Կանոնագրին և Կրթական Ծրագրին ճշգրիտ գործադրութեան ի յօգոյ հսկել յանուն Ուսումն. Խորհրդոյ։ Բ.— Իւրաքանչիւր կրթական տեսչի պարտաւորութիւնն է՝ իր շրջանակին մէջ գտնուած դպրոցներն այցելել, մէն մի դպրոց շաբաթն երկու անգամ կամ գէթ մի անգամ, ըստ կարեւորութեան և հարկի (*), և ամէն ամիս տեղեկութիւն հաղորդել Ուսումն. Խորհրդոյ՝ այս կամ այն դպրոցի մէջ Կրթական Ծրագրի և այլ պաշտօնական հրահանգաց գործադրութեան նկատմամբ։ Գ.—Մայրաքաղաքիս և արուարձանաց բոլոր Թաղային վարժարանք բաժնուած են առայժմ երեք շրջանակաց, և մէն մի շրջանակ յանձնուած է մէկ մէկ կրթական այցելու տեսչի հսկողութեան, որ պատասխանատու է առ Ուսումն. Խորհուրդն։ Դ.—Կրթական տեսուչք, որ առայժմ երեք են թւով, ի հարկին կրնան խորհրդակցիլ դպրոցական խնդրոց վրայ. բայց իւրաքանչիւրն ազատ է, ըստ Խ.րդ յօդուածոյ Կազմական Կանոնագրի, որեւէ դիտողութիւն ընել իր շրջանակին վերաբերեալ դպրոցի մը մէջ, պայմանաւ որ անմիջական տեղեկութիւն հաղորդէ Ուսումն. Խորհրդոյ։ Ե.—Կրթական այցելու տեսուչ եղող անձը պարտի՝ 1° առ նուազն տասը տարի վարած ըլլալ կրթական պաշտօն, իբրեւ մանկավարժ-դաստիարակ կամ իբրեւ օգնական-մասնագէտ ուսուցիչ։ և 2° իր ուսուցչական պաշտօնավարութեան միջոցին բարի վարուց տէր եղած ըլլալ՝ ըստ վկայութեան Թաղ. Խորհրդոյ կամ դպրոցական պաշտօնէութեանց։ Զ.—Իւրաքանչիւր կրթական տեսուչ շաբաթական վեց կէս օր պարտի նուիրել իր պաշտօնին, և ի փոխարէն կ'ստանայ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ սահմանեալ ամսաթոշակը, տարին անընդհատ տասներկու ամիս։ Է.—Կրթական տեսուչք, երբ հրաւիրուին կամ իրենք հարկ տեսնեն, ներկայ կ'գտնուին Ուսումն. Խորհրդոյ նիստերուն, ուր թէպէտ քուէ չունին, բայց կրնան կարծիք յայտնել դպրոցական ընդհանուր կամ մասնաւոր խնդրոց վրայ, առաջարկութիւն մը բերել եւն։ Ը.—Կրթական տեսուչք առ առաւելն երկու տարուան համար պայմանագրութիւն կ'կնքեն Ուսումն. Խորհրդոյ հետ, բայց եթէ իրենց պաշտօնավարութեան միջոցին՝ հաստատեալ կանոնաց և պաշտօնական հրահանգաց հակառակ ընթացք մը ցոյց տան, յետ կրկին ազդարարութեանց՝ կ'արձակուին իրենց պաշտօնէն և որ և է իրաւունք չեն կրնար պահանջել Ուսումն. Խորհրդէն։ Թ.— Եթէ Կրթական տեսուչներէն մին ուզէ հրաժարիլ իր պաշտօնէն առանց պայմանաժամն աւարտելու, պարտի գէթ երկու ամիս առաջ զեկուցանել Ուսումն. Խորհրդոյ. հակառակ պարագային մէջ՝ իր կրկին ամսականաց գումարին չափով տուգանք մը տալ կ'պարտաւորի։ Այս տուգանքի վճարման համար կանխաւ երաշխաւոր մը պարտի ցոյց տալ։ Ժ.—Կրթական տեսչի պաշտօն ստանձնող անձը պարտի ճշդիւ համակերպիլ այս հրահանգաց և յանձնառութիւնն երաշխաւորել իր ստորագրութեամբ։

Ուսումն. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Գ. Բէրէսթէճեան Տօք.Վ. Թորգոմեան

(*) Հեռաւոր վայրերու համար կիսամեայ այցելութիւն բաւական կը համարուի, եթէ մէկէ աւելի անգամներ այցելելու ստիպողական հարկ չծագի։

—ԱԶԴ.— Նշանակեալ պայմանաց համեմատ կրթական տեսչութեան պաշտօնին յանձնառու եղող անձինք կ'հրաւիրուին ներկայանալ Ուսումն. Խորհրդոյ, յառաջիկայ ուրբաթ օր, 11 յուլիս, ի ժամ 3։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Մաքսային վերատեսչութեան քննիչ մարմնոյն նախագահ անուանեցաւ մաքսային ժողովոյ անդամ Ալիզ պէյ։

—Բէյլէզպէյի գաւառին կառավարչի օգնական անուանեցաւ Սուլթանիյէ վարժարանին շրջանաւարտ և առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Ցակոբ Սապրի էֆ։

—Բալլխյի ասարճան տրուեցաւ քաղաքային անասնաբուժական վարժարանի այս տարուան շրջանաւարտ Արթին էֆ.ի։

—Բ. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան օգնական Ճէմալ պէյի ու Մէքթուպճի Ահմէտ Ճէմալէտտին պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր հօրեղբօր Բարձր. Սերկիոս Մեծ դուքսին հովանաւորութեան տակ գտնուած ռուս Կարմիր Խաչի ընկերութեան անդամք, որք ռուս կառավարութեան կողմէ պատերազմի դաշտը ղրկուած էին, իրենց պաշտօնն աւարտեցին և Ռուսիա կ'մեկնին։ Ասոնք երէկ (շաբաթ) Եըլտըզի Կայս. Պալատն հրաւիրուեցան և ի ներկայութեան արարողապետ Մունիր փաշայի և կայս. անձնական սպասարկութեան Միւշիր Շաքիր փաշայի ճաշեցին կայս. պալատին մէջ։ Ցետոյ պատուանշաններ շնորհուեցան իրենց։»

ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄՈՒՆՔ.— Անատոլուի Վեցեակ նահանգաց մէջ գործադրելի բարենորոգմանց նկատմամբ, Գործառնութեանց Փութացուցիչ Ցանձնաժողովոյ հրատարակած տեղեկագրին բովանդակութիւնը՝ Թուրքերէն լրագրերէն առնելով՝ ամփոփ առաջ հրատարակած էինք։ Այդ տեղեկագրին վերջին հատուածին մէջ ըսուած էր թէ տասանորդի տուրքը միահաղոյն վարձու տալու դրութիւնը ջնջուած էր եւ թէ յետ այսօրիկ տասանորդի տուրքը գիւղ առ գիւղ աճուրդի պիտի դրուէր եւ գիւղացիներէն մին եթէ գնորդ ելնէր, ուրիշ որ և է վարձակալէ նախամեծար պիտի համարուէր, և եթէ վարձող չգտնուէր և կամ առաջարկուած գինը նախորդ տարիներու գինէն պակաս ըլլար, կառավարութեան կողմէ ուղղակի պիտի մատակարարուէր, և ըստ որում հիմա հունձքի ժամանակն է, այս կէտերուն ճշգրիտ գործադրութեան համար, պէտք եղած պատուէրները տրուած են ձեռնհաս իշխանութեանց։

Այս անգամ մեր ստացած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, կ'ըսեն այս աւուր Թուրք լրագիրք, ներքին գործոց նախարարութիւնն այս մասին շրջաբերականով ամէն կողմ յորդոր եւ պատուէր տուեր է, եւ մանաւանդ անցեալ տարի ինչ ինչ տեղերու տասանորդն, աճուրդի ժամանակին անցնելէն վերջը, կա՛մ վարձակալի յանձնուած և կամ ուղղակի մատակարարուած ըլլալով, այս անկարգութեան չարժառիթ եղողներուն նկատմամբ օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ դնելու ձեռնարկուած է, և յետ այսօրիկ բարձրագոյն հաճութեան հակառակող այս ընթացքին մէջ չգտնուելու համար, ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ ընդհ. կերպով պատուէր և հրահանգ ղրկուած է։ Անցեալներն իմացուելով որ ինչ ինչ գաւառակներու արմտեաց տասանորդի տուրքը միահաղոյն վարձու տալու հին դրութեան ձեռնարկուած է, անմիջապէս միջոցներ ձեռք առնուած են արգիլելու, և տասանորդի տուրքը նորէն գիւղ առ գիւղ աճուրդի գնելու համար հրահանգ ղըրկուած է։ Այս մասին ուրիշ պարագայ մ'ալ լսած ըլլալով, կ'հրատարակենք, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, և ո՛չ թէ իբրեւ լուր, այլ մանաւանդ բոլոր գիւղացիներուն ուշադրութեան ներկայացնելու համար։ Ինչպէս վերը ծանուցուեցաւ, տասանորդի արոց աճուրդի պահուն, գիւղացի վարձակալք արտաքին վարձակալներէն նախամեծար պիտի համարուին, սակայն նկատելով որ այս նախամեծարութիւնը գնոց հաւասարութիւն կ'ենթադրէ, և թէ արտաքին վարձակալները գինը չարաչափ աւելցնելով կրնան յաղթել գիւղացիներուն, այնպէս որ այս վերջինք չկարենան մրցիլ, գործառնութեանց Փութացուցիչ Ցանձնաժողովն, այս մասին խնդրուած բացատրութիւններն ի նըկատ առնելով, խնդիրը քննած է։ Նկատելով որ Կայս. կառավարութեան բարձր նպատակն է գիւղացի ժողովրդին շահն ու օգուտն յամենայնի ապահովել և ամէն ապօրէն արարք արգիլել, եթէ այս կէտերը գիւղացիներուն հաղորդուին, բնական է որ պիտի փութան վարձել իրենց տասանորդի տուրքը, մանաւանդ որ Կայս. կառավարութեան պարտականութիւնն է գիւղացիները վարձեցնել իրենց գիւղին տասանորդը վարձելու։ Միւս կողմէ աւանական է որ օտար վարձակալք, հակառակ օրինաց, որոշեալ քանակութենէն աւելի տուրք գանձելու թաւ խորհրդով, ուզեն աճուրդն աւելցնել և գիւղացիք չկարենան առաջ դէմ մրցիլ, պէտք է որ տեղական կառավարութիւնք նախ և առաջ տասն երաշխաւորութիւն առնեն որ տասանորդի որոշեալ տուրքէն աւելի բան մը պահանջելու իրաւունք պիտի չունենան վարձակալք, զի վարձակալաց այս ընթացքը Պատժական Օրինաց 108րդ յօդուածին համաձայն յանցանք կ'համարուի և եթէ վնասուողները բողոք չբառնան, կամ դատ չբանան իսկ, ընդհ. դատախազք պարտաւոր են յանուն հանրային իրաւանց դատ բանալ և օրինաց գործադրութիւնը պահանջել այնպիսի վարձակալներու դէմ, և թէ ո՛ւր որ վարձակալի մը ապօրէն ընթացքն ստուգուի կամ լսուի, անմիջապէս հրաման պիտի տրուի ընդհանուր դատախազներուն, որպէս զի առանց սպասելու որ բողոքողներ կամ դատ բացողներ ելնեն, իսկոյն օրինաց պահանջումն ի գործ դնեն։ Ահա՛ օրինաց այս տրամադրութիւնը բաւական ըլլալով առաջարկեալ նպատակին համնելու, ըստ այսմ հրահանգ ղրկուած է ամէն կողմ, որպէս զի գաւառական թերթերուն մէջ ծանուցուի թէ օսմ. գանձուն ու ժողովրդեան շահերը պիտի պաշտպանուին և որոշեալ քանակութենէն աւելի տասանորդի տուրք պահանջող վարձակալաց դէմ օրինական պատիժ պիտի տնօրինուի։ Այս մասին վերաքննիչ ատեններ ընդհ. դատախազներուն հրաման տրուելու համար, ճշտական գործոց նախարարութեան եւս անհրաժեշտ զեկոյցն եղած է։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնն ուրբաթ օրէն սկսաւ գործադրել հեռագրական պայմանագրական հասցէներու յատուկ կանոնագիրն, որուն համաձայն տարեկան տուրք մը կ'առնուի այն ամէն անձէ որ արտասահմանէ կամ Թուրքիայէ կ'ընդունի և կամ տեղութեան զանազան կողմերը կ'ղրկէ պայմանագրական կարճ հասցէ ունեցող հեռագիրեր։ Տուրք վճարել չուզողները պարտին տալ կատարեալ հասցէ մը, այսինքն՝ անուն, փողոց թիւ և այլն։ Լ. Հէյըլը այս առթիւ կ'ըսէ թէ եւրոպական երկրաց մէջ այս տուրք 30 ֆր.ը չանցնիր, մինչդեռ հոս 100 ֆր. է։ Դեսպանատունք, կ'յարէ նոյն թերթը, խնդրեր են հեռագրական վերատեսչութենէն որ սոյն տուրքին վրայ զեղչ մ'ըլլայ։

ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ.—Վերջերս Եանեայի մէջ կախաղան հանուեցաւ Սդերիօ Բանաքի անուն Թրիխալացի երիտասարդ հելլէն մը, որ անցեալ տարի սահմանագլուխն անցնող քառասուն հոգինոց հելլէն հրոսախումբէն էր։ Այս հրոսախումբ, որուն նպատակն էր խըռովութիւն յարուցանել, կայս. զինուորաց վրայ զէնք քաշած և Արնաւուտ մը սպաննած էր։ Բանաքի դատապարտուած էր Պատժական Օրինաց այն յօդուածին համաձայն թէ օսմ. երկրին մէկ մասն օսմ.հողէն անջատել փորձողը մահուամբ կ'պատժուի։ Դատապարտելոյն քով կար քահանայ մը։ Քաղաքին հրապարակին մէջ կախաղան հանուեցաւ՝ կայս. Ֆէրմանի ընթերցումէն յետոյ։ Ներկայ էին Եանեայի զինուորական հրամատարն, ոստիկանազինուորաց հրամատարն և դատարանի անդամք։

ՌՈՒՄԱՆՆԱԿԱՆ դեսպանն արձակուրդով Ռումանիա պիտի երթայ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ այս օրերս սաստիկ տաք կ'ընէ։

ՊԱՐՍԻԿ դեսպան Միրզա Մահմուտ խան երէկ Վիեննայէ մայրաքաղաքս եկաւ Բէօսդենճէի ճամբով։

ՍԱՄՍՈՆԻ Ռէժիի տնօրէնն ու պաշտօնեայք փոխուեցան, որովհետեւ, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, ծխախոտ մշակողներու նկատմամբ մէկ քանի տարիներէ ի վեր անպատշաճ ընթացքի մէջ գտնուած են։

ԱՏԱՆԱՅԷ կ'գրեն մեզ յունիս 28 թուով.— «Ամսոյս 18/30ին Եշ. գիշեր ժամ 2ին օդերեւոյթ մը տեսնուեցաւ՝ երկինքն անամպ եղած ատեն։ Երկնակամարին վրայ՝ հիւսիսային արեւելեան կողմէն յանկարծ լուսնի կէս մեծութեամբ բաց կապոյտ գոյնով լուսեղէն մարմին մը երեւցաւ. Նախ բոլորակ էր և յետոյ երկայնութեանը տարածուեցաւ։ Մէկ քանի անգամ կայծ արձակելէ և թռչտելէ վերջն արեւմըտեան կողմն անյայտ եղաւ։ Երեւումէն մինչեւ անյայտանալը ցերեկի պէս լոյս արձակեց. աներեւութանալէն ետքն երկու անգամ որոտման ձայներ լսուեցան։ Այս օդերեւոյթ տեսնուեցաւ նաև Մէրսինի ու Տարսոնի կողմերն և Ատանայի շրջակայքը։ Անցեալ տարի ապրիլ 6/18ին ալ լուսեղէն տարբեր մարմին մը տեսնուեցաւ հոս, բայց որոտում չունէր. այն ատեն ըսուեցաւ որ այդ լուսեղէն մարմնէն Սելեւկիոյ ծովեզերաց վրայ խոշոր երկնաքար մը մը ինկած է»։

«—Ասլիէէի դատարանաց անդամներու նոր ընտրութիւն կատարուելով, Հայոցմէ Ցակոբ Ուրֆալեան և Կարապետ Բարսեղեան էֆ.ներն անդամ ընտրուեցան վերաքննիչ ատենի Հուգուգի ճիւղին և Ցակոբ էֆ. Ալթըգօզլեան Հուգուգի նախնական դատարանին։

«—Ցորենի ու գարիի բերքերն հնձուեցան և կալն աւարտելու մօտ է շոգեշարժ մեքենաներու շնորհիւ։ Երկրագործք գոհ չեն, զի այս տարի ցորենն ու գարին մէկին վեց տուին, մինչդեռ առաջները մէկին տասն ալ եթէ առնէին կարեւորութիւն չէին տար։ Ցոյսերնին բամպակի և չուչմայի վրայ դրած են, որք լաւ արդիւնք կ'խոստանան եթէ աննպաստ պարագաներ չներկայանան։

«—Քաղաքացիք այգիներն ու դաշտեր ցրուած ըլլալով, շուկայի առեւտուրը դադրեցաւ։ Պանդուխտ մշակներն ալ ցրուելու վրայ են։ Ցորենի ու գարիի առեւտուրը քիչ շատ սկսաւ. Եւրոպայի համար դեռ գնում չկայ։ Ցորենի գինը 13-20 և գարիինը 6-6½ ղրշ. է օսմ. սակին 124 էն։

ՄԻԼՔԻՑԷ վարժարանէն այս տարի 43 ուսանող շրջանաւարտ ելան, որոց 43ն իսլամ են և 2ն՝ յոյն։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՔ.— Իզմիրի մէջ կաշիի վաճառական Բալլէնօ Ասքանազի անուն հրեայ մը անցեալ օր անձնասպան եղեր է. կ'ըսուի թէ սնանկացած ըլլալով յուսահատեր է։

—Սելանիկի մէջ Նիքոլա Անաստաս անուն դերձակ մը կենացը վերջ տալու համար կոկորդէն ինքզինք վիրաւորեր, սակայն իմացուելով հիւանդանոց տարուեր է։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ մէջ ցորենի գինը բարձրացաւ։

—Հայոց Հիւանդանոցին խոհարարներէն Արտաշ երէկ իրիկուն ժամ 12ին Գարաքէօյի կամուրջին տուպաներէ միոյն վրայէն ինքզինքը ծովը նետեց, բայց չորս կողմէ օգնութեան փութալով ազատեցին զայն։

ԳԱԶԼԸ-ՉԷՇՄԷԻ մօտ հաց բեռցած կառք մը երէկ երկաթուղւոյ կառախմբի մը տակ մնաց և ձիերը կտոր կտոր եղան։ Կառապանը՝ Շէմսէտտին աղօթելու զբաղած ըլլալով, ձիերն իրենք իրենց կառքը տարած էին երկաթուղւոյ գծին վրայ։

ԳԱՆԼԸՃԱՅԻ Շիրքէթի տոմսավաճառ Կարապետ աղա շաբաթ առտու յանկարծամահ եղաւ սրտի կաթուածէ։

ԹՈՔԱՏԻ կառավարչի օգնական Թնկրեան Ցակոբ էֆ. շաբաթ օրն իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ՊԷՇԻՔԹԱՇԻ Մաչքա Թաղին մզկիթին մինարէէն կայծակ ինկաւ առջի գիշերը։

ՈՃԻՐ.— Ուրբաթ իրիկուն Պոլսոյ Ֆաթիհ Թաղին մէջ Հաֆըզ Խալիլ անուն մարդ մը սրճարանի մը առջեւ նստած պահուն, մաքսային պաշտօնատան քարտուղարներէն Հաֆըզ Նէճիպ սալոր մը տուաւ. Խալիլ չընդունեց, վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ որ ի վերջոյ կռուի փոխուեցաւ. Խալիլ դաշոյնը քաշեց և Նէճիպի վիզը մխեց։ Ոճրագործը ձերբակալուեցաւ։ Վիրաւորեալը թէև հիւանդանոց տարուեցաւ, սակայն քիչ յետոյ մեռաւ։

ԹՈՄԱՍ ՌՈՒԼՍԸՆ Ընկ. Իօկօ շոգենաւը, նաւապետ Ուայըն, ընդհ. վաճառքով Հըլէն հոս հասաւ։

—Լօրէնծօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուէնկ, ընդհ. վաճառքով այժմ կ'բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 22ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

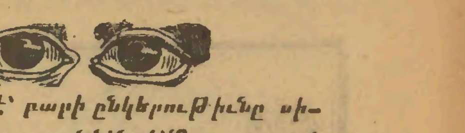

Կ'ըսուի թէ՝ բարի ընկերութիւնը սիրողն ստէպ առանձին կ'մնայ. ուստի պէտք է Մարգարեան գրատունն անոր բարի ընկեր՝ ընտիր գիրք մը տայ 5-10-20 ղրշ.ի, որպէս զի առանձին չմնայ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.	23	34½
Ամէնէն բարձր գին »	23	35½
Ամէնէն վար գին »	23	34½
Ռումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.	109	75
Ամէնէն բարձր գին	109	75
Ամէնէն վար գին	108	75
ԲԱՑՈՒՄ, 7 Յուլիս		
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.	23	29
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.	109	25
Օսմանիյէ »	—	—
Ռէժի »	—	—
Օսմ. Պանքա »	13	30
Քաէտի ժէնէրալ օթթօմ. »	7	07
Երկրագործական Պանքա »	9	—
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.	3	10
Օսմ. Ապահ. ընկեր. »	4	01
Թրամուէյ բաժնեթ.	682	20
» Ժուիսանս	235	—
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.	496	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ. »	330	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ »	458	—
ՍԹԻԼԱՆԹ		
Քօնսօլիտէ ութ օրուան Օ. Ո.	4	50
» մէկ ամսուան » »	—	—
Ռում. երկ. ութ օրուան » »	—	—
» » մէկ ամսուան » »	—	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	109	—
Փարիզ 3 » ֆր.	22	97½
Ֆիօրին մանտա »	10	37½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 17 Յուլիս		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Ա. Ո.	66	—
» » » Բ. »	38	25
» » » Գ. »	22	75
.դ.) բաց. »	21	63
) գոց. »	21	75
Փոխառութիւն Դաասպա »	82	50
» Օսմ. 3½% »	98	50
Օսմ. Կայս. Պանքա »	12	63
Այտընի երկաթուղի »	15	12
Եգիպտական Միացեալ »	107	12
Անգլ. քօնսօլիտէ Գ. Կ. »	112	87
Հելլենական 5% »	24	50
Մօնօփոլ հելլենական 4% »	27	50
Ռանթ » 4% »	21	—
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888 »	98	—
» նոր » 6% 1892 »	96	—
Փոխան. Փարիզի վրայ »	25	250
Դրամազեղչ »	2	—
ՎԻԵՆՆԱ, 17 Յուլիս		
Փոխան. Փարիզի վրայ ֆիօր.	47	65
» Լոնտոնի վրայ »	119	90
Ռումէլիի երկաթուղի »	60	20
Օսմ. Ռէժի »	163	—
ՓԱՐԻԶ, 17 Յուլիս		
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց. ֆր.	21	90
) գոց. »	21	95
» » » Բ. »	38	20
» » » Գ. »	22	97
Ռումէլիի երկաթուղի »	113	50
Բոլօրիզէ »	—	—
Մաքսատուն »	—	—
Օսմ. Ռէժի »	342	50
Օսմ. Կայս. Պանքա Դ.Կ. »	571	—
Ֆրանս. Ռանթ 3% »	104	55
Քաէտի Լիօնէ »	778	—
Պանք տը Բարի » »	862	—
Սուէզի բաժնեթուղթ » »	3215	—
Եգիպտական Իւնիֆիէ »	—	—
Իտալական Ռանթ » »	94	27
Սպանիական արտաքին » »	62	40
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	105
Դրամազեղչ »	2	—
ԲԵՐԼԻՆ, 17 Յուլիս		
Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք	92	10
Ռումէլիի երկաթուղի »	112	50
Անատ. երկ. պարտաթղթ. »	90	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. »	20	305

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի նախկին տեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պարսիկ ծխավաճառին վերիյարկը։ Կէսօրէն վերջը Բերա Կալաթա-Սէրայի վարժարանին դիմաց թիւ 200 աբարթըմանն Ա. յարկ թիւ 3։ Վկայեալ եւ ծանօթ ատամնաբոյժն յանձն կ'առնու ակռայի վիրաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին թմրեցուցիչ դեղերով։ Նոր գրութեամբ կը պատրաստէ բերնի եւ դէմքի յարմար առանց կեռի, առանց զսպանակի և արմատներու վրայ առանց քիմքի, պատուաստակաւոր արհեստական ամէն ձեւ ակռայ։ Դիմողք գոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Գչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 3—53

COMPAGNIE ROSSIA A ST PÉTERSBOURG

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. հրամանով պաշտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերբուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ — Ղալաթիա, Թօփհանէ վրայ (Հին Մուխտարին թեղը) — Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՈՐ ՌԷԹԹԸՆ

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆԴ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15, ԻՒՐ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ			ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ		
Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000	Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000
Պահեստ	»	7,650,000	Պահեստ	»	104,500,000
Թղթապանակի մէջ	»	69,246,000	Ապահովագրութիւնք	»	250,000,000
Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	16,000,000	Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	17,750,000
Հատուցուած վնաս	»	176,000,000	Հատուցուած վնաս	»	65,000,000

Ընկերութեան գրասենեակն է Օսմ. կայս. Պանքան.
Մանրամասնութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Կալաթիա, Գարաքէօյ Եէնի-Խան Ա. յարկ.
Կենաց ճիւղին Տեսուչ, ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻՔ. — Ցորեն. — Վերջացող շաբթուն ժամանեցին 82500 քիլէ ցորեն, որոց 2500 ը կակուղ Էօրիբէ և 80,000 ը կակուղ զանազան տեսակ Անատոլու. Վաճառուեցան 2500 կակուղ Էօրիբէ 17-17½ ղրուշէն, 80,000 Անատոլու 17-17½ ղրուշէն. Կարծր ցորենէն հասաւ ու ծախուեցաւ 300,000 Անատոլու՝ Եւրոպայի համար օխան 30-31½ փարայէն. Գարի. — Տեղական սպառման համար 6000 քիլէ Դանուբ ծախուեցաւ 8½-8¾ ղշ.էն. 2500 քիլէ Մէրսին 7-7½ ղրուշէն. Հրապարակն ադեւորեալ է. արտածման համար գործ չկայ. Իզմիրի մէջ կ'արժէ քիլէն 9-12 ղշ., ըստ տեսակին. Թուշնիկը — Մարսիլիայի մէջ Ռուսաստանի տեսակի գինն է 19. Իզմիրի մէջ 27½. Սուսամ. — 400 պարկ ծախուեցաւ Եւրոպայի համար օխան 79-80 փարայէն. Իզմիրի մէջ կ'արժէ 87 փարա. Լուբիա. — 200 պարկ Սեւ ծով ծախուեցաւ 100-105 ղրշ.էն. Սիսեռ. — 150 պարկ Պրուսա ու Դարդանէլ ծախուեցաւ օխան 31-32 եւ 42-43 փարայէն.

ԱԼԻՒՐ. — Վերջացող շաբթուն ժամանեցին ու ծախուեցան 11000 պարկ, որոց 7000ն Օտեսա 77-97 ղրշ.էն պարկը, 2700 Սամսոն 55-57էն, 1000 Իպրաիլ 73 էն և 300 Մարսիլիա.

ԴԱՂՁԱԲԵՐՔ. — Շաքար. — Ժամանեցին 6600 պարկ Թրիէսթէ և 500 Ռուս. 6600 Թրիէսթէ ծախուեցան 79-82 ղշէն. Ռուսական 500 ծախուեցաւ 76 էն. Խահուէ. — Ժամանեցին 1000 պարկ. ծախուեցան 500. պատրաստ 8000. Հրապարակը տկար է. Կ'արժէ պարկը 6½-8½ օսմ. ոսկի. Բրինձ. — Ժամանեցին 3000 պարկ Ռանկուն, 900 Եգիպտական և 100 Րիզոն. Ծախուեցան 300 պարկ եգիպտական պարկն 70-74 էն, 2000 Ռանկուն 115 էն, 100 Րիզոն 56 Ֆր.էն. Սպիրթային կարաս. — Թականրօքի վրայ գործ եղաւ օխան 9½ ղրուշէն. Մոմ. — 500 սնտուկ Աբոլլոն ծախուեցաւ՝ սնտուկը 43էն. Օսմանիյէի գինն է սնտուկը 45 ղշ. և Պաֆուրը՝ քիլօն 3¾ ղշ. Բորէքով. — Սնտուկը 21½ ղշ., ոսկին 100 ղրշէն.

ՄԵՏԱՂ. — Երկաթ. — 100 թանօ ժամանեց. Շատ գործ չեղաւ. Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ.

ԱՂԲՈՂ. — Ծախուեցան 74 տակառ՝ 47-48, 52-54 օխան մէկ օսմ. ոսկւոյ.

ՀԱՆՔԱՅՈՒՂ. — Կարեւոր գործ չեղաւ.

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ. — Հրապարակի վրայ քիչ մ'աւելի գործ կար. գիները հաստատուն են. Մանածի, մարմաշի, կտաւի և ապածոյի վրայ քիչ շատ գործեր եղան.

ԱՐՏԱՄԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ. — Թէֆթիկ. — 500 հակ ծախուեցաւ օխան 19-20½ ղշ.էն. Բուրդ. — Նոր բերքերը ժամանեցին, բայց վաճառուած չեղաւ. Բամպակ. — 40,000 օխա Իզմիր ժամանեց և ծախուեցաւ օխան 5.60 ղրուշէն. Մետաքս. — Այս շաբթու 100 քիլօ իտալական ծախուեցաւ օխան 65 ղշ.էն (օսմ. ոսկին 109էն). 200 օխա կրկին Պրուսա 70-71էն և մէկ քանի հակ մանածի համար 180-185էն ոսկեդրամ. Կոպեր. — Միշտ ժամանում կայ բայց վաճառում չկայ. Աֆիոն. — Հին բերքէն 5 կողով կեյվէ ծախուեցաւ օխան 112½ ղրուշէն. Իզմիրի մէջ նոր բերքին գինն է 61 և ամլորականը՝ 62. Գազի խէժ. — 35 սնտուկ Նիյտէ, Երզնկա դեղին ծախուեցաւ օխան 11½-13½ ղրուշ. Նոր բերքէն երկու ամիսէն կը ժամանեն. Պատրաստ կայ 1700 պարկ. Մահմուտիյէ. — Օխան 60-200 ղշ. Սալէպ. — Օխան 12½-15½ ղշ. Դեղին Ճղբռմոճ. — 19-19½ ղշ. Դեղին ճէհրի. — Օխան 1½-3¼ ղշ. Գնդոր. — Օխան 5.5½ ղշ. Մորթ. — 5000 Նապաստակի մորթ ծախուեցաւ 100 հատը 105 ղշ.էն մէճիտիյէն 20էն. Ընկոյզ. — Օխան 36-40 փարա. Կաղին. — Կեղեւով 94-95 ղշ. Խաշխաշ. — Կեղեւովը 30-60 ղշ. Պտուղ. — Գործ չեղաւ. Նուշ. — 5-5½ ղշ. Զամիչ. — Օխան 20 փր.էն 4½ ղշ. Թուզ. — 1½-3¼ ղշ. օխան. Մոստէխէ. — Օխան 22-45 ղշ.

Հրատարակութեան համար յղուած կամ Նամակ գրողներէ կը խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն. Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ յապաղում և դժուարութիւն կը ծագին.

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլ և Արեւելեան Միջ— բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Սամէնիան	10500	Լէճիրչիըն	3500
Քէադրիան	10500	Բըրժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Կօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօյճիան	8000	Անատոլուգիան	2500
Պատկօնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Խամէլինիան	3700	Մինձօ	900
Վամփօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիապօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ.

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ

[illegible] ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] Արեւելեան Միջ— [illegible] բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	7718	Սամարիա	3574
[illegible]	7718	Մարաթոն	2493
Սէրվիա	7391	Ալկեա	2393
Ուլտոնիա	7268	Սարտինիա	2166
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մօրոգգօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիշ Քուին	735
Քէտար	1876	Քարինթիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5598
Գաղալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Ալիքսիատիս խան, թիւ 4
Ղալաթիա

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հազբուխի, լանջի կուրծքի ցաւերու, շնչափողի տէյ, ևլն.

Այս թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ախտախելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, ևլն. Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով և կոկորդի անհաճոյ խուխաւորներով դլչնր ցերեկ հազացող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ շիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու. Այս անման դեղ հրաշքներ կը գործէ շնչարգելութեան, հինցած հազի, ինֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ.

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս, Թուրքուհէր Հագոբ էֆ., բնակեալ Տօփա-Պահչէ, թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր շնչարգելութեան տառապելով համբաւաւոր բժիշկներու դիմեցի եւ շատ սուղ վճարեցի, բայց օգուտ չտեսայ, հիւանդութիւնն օրէ օր սաստկանալով. Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ դիմեմ Կալաթիա, Վոյվօտայի պահականոցին քով, թիւ 95-97, Պ. Լօտ. Քաբուտայի անգլ. դեղարանը. Հոն ծախուած «ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամիսէն կատարելապէս բժշկուեցայ. Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ. Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգ. ԵՍԱՅ ՀԱԳՈԲ

Ընդհ. Մթերանոց Էտմոնտ Քարուձանայի անգլ. դեղարանը Կալաթիա, Վոյվօտա փողոց Թ. 95-97. Կը գտնուի նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով.

ՄՈՐԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

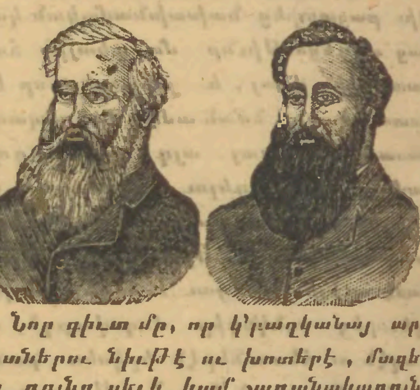

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ բնականին նման. Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի. Փորձը ցոյց տուած է որ այս ներկ ուրիշներէն գերազանց է և այնքան բնականին նման է որ մանրադիտին դիտողն անգամ կ'խաբուի. Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը. Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել յետոյ փոքր չափ մը ափսէի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թեթեւ մը թրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջէ, մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ. Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էտմոն Գարուձանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Եուքսէք-գալտըրըմ, Վօյվօտա, Կալաթա-Շէշլիի թրամվէյներու կայարանին մօտ.

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ
ՍԻՆԿԷՐ
ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ
ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ' ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎՍՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ՊԵՐԱ. — Մեծ-Փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց.
ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի եօրն. 2. Գարաքէօյի մօտ թիւ 120, Շէշլիի թրամուէյներու կայարանին դիմաց.
ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի Ճատտէսի թիւ 11.

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱՆՆԵՐԷՆ կ'խնդրենք որ երբ գրութիւն մը յանձնուի իրենց՝ մեր հասցէին ուղղուած, իրենց կողմէ չխոստանան հրատարակութիւն. Ասիկա ո՛չ իսկ մեզմէ կախում ունի՝ շատ անգամ. Մեր Գործականներէն ընդունուած և հրատարակութիւն խոստացուած կարգ մը գրութիւնք անտիպ մնացած են, որուն համար չա՛տ կ'ցաւինք. Բայց և ո՛չ իսկ թերթին տէրն ինքն իրեն իրաւունք կ'վերագրէ թերթն առանց անոր խմբիչ գործիք ընելու.

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նº 38, Պապը Ալի Ճատտէսի

---

(27)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՔԹՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Անտարբերութեան վարժուած պատկերհանին համար, յաղթանակ մ'էր այս. Բայց ո՛րքան հեռի էր կասկածելէ թէ իր տիպարին երեւակայութեան մէջ բաւական ճամբայ առած էր.

Ցերեկներն իրարու քով անցուցին խօսակցելով ամէն բաներու վրայ, բացի այն նիւթէն որ ամէնէն աւելի կ'զբաղեցնէր զիրենք, արտասանելով այնպիսի խօսքեր որոց մէջ վճռական բառը չէր երեւեր, և սակայն երկուքն ալ լցուած էին խորհրդաւոր յուզմամբ մը զոր չէին ջանար սանձանել. Կարծես թէ այս գրեթէ սիսթեմաւոր զգուշութեան մէջ կ'ուզէին յամենալ, և թէ առանց խօսելու, իրարու միտք հասկնալով, մեծ վայելք մը կ'զգային յապաղելով այն վայրկեանն ուր իրականութեան հանդէպ պիտի գտնուէին. Սակայն և այնպէս անկարելի էր որ պարագայ մը յառաջ չգար և չլուսաւորէր զայն. Բայց իրենց սրտին նանհ խնդրոյն վրայ արձակուած այս յանկարծական լոյսը թերեւս չափազանց ուշ պիտի գար.

Այս բարոյական խանձնկութեանց մէջտեղէն, նիւթական աշխատութիւնն յառաջ կը քալէր և կենդանագիրը գրեթէ աւարտած էր. Տարօրինա՛կ բան. ցորչափ գործը կը կատարելագործուէր, և խոր ալ նշմարելի էր, պատկերհանը կը տխրէր, որ քան զոր աւելի յուսէր կը գտնէր, երբ թէ իր աշխատութեան աւարտումը մեծ դժբախտութիւն մը յառաջ պիտի բերէր իրեն համար. Քոնչիթա զինուած էր այս փոփոխութիւնն, և թէպէտ այս պատճառաւ ցաւ կ'զգար, քանի որ Մինգելի սրտագին զուարթութեան և սիրուն քաղցրաբարոյութեան յաջորդած էր տխուր համրութիւն մը և գծնդակ գաղտնութիւն մը, չէր գանգատեր այս բանին դէմ և մինչեւ անգամ գոհ կը թուէր. Հանգարտութիւն ու զըւարթութիւն մը կը կեղծէր որք պատկերհանը բոլորովին գրգռելու ձիրքն ունէին. Այն ատեն կը խնդար, կը բարկացնէր զայն և կը ջանար լիովին մոռնալ տալ անոր իր պաղութիւնը. Բայց Մինգել լուռ կը մնար և նիստը տխրութեամբ կ'աւարտէր. Սակայն երբեմն Փրանձ, չափազանց գրգռուած, խանդավառութեամբ կը խօսէր, երբ թէ իր մտածութեան աւելորդ նիւթէ դուրս թափել կ'ուզէր, և Քոնչիթա միտք կ'ընէր անոր, մտանալով ծաղրել, և պատմութիւնէն, մանաւանդ պատմողին շարժումէն, չուչանէն ու ձայնէն յափշտակուած.

Այլեւս քանի մը նիստ միայն կը մնար. Օր մը Քոնչիթա, եկած ատենը, սովորականէն աւելի տխուր գտած էր զՄինգէլ. Ինքն ալ ձանձրացած ու կարծես մտամոլոր էր. Քանի մը փորձ ըրած էր պատկերհանին տխրութիւնը փարատելու համար, բայց չէր յաջողած. Խօսելու ատեն ծանրութիւն և յոգնութիւն մը կ'զգար. Տհաճ մը թմրութիւն կ'արգիլէր զինքը խօսելէ. կը պարտաւորուէր ճիգ մ'ընել անտարբեր չմնալու համար. Փրանձ, իր պատկերական տաշեւ նստած, շատ քիչ անգամ կը խօսէր և մտադրութեամբ կ'աշխատէր. Դեռատի կինը, բաւական երկար լռութենէ մը յետոյ համարձակեցաւ ըսել.

—Ինձ կը թուի թէ կենդանագիրը շատ յառաջացած է... Պիտի աւարտի՞ ընդհուպ...

Բայց Մինգել յանդիմանական ակնարկ մ'ուղղեց անոր և դառն ձայնով մ'ըսաւ.

—Ձեր տանջանքը վերջ կը գտնէ, քաջալերուեցէ՛ք. Այսօր պիտի աւարտեմ... Քանի մ'օրէ ի վեր կրնայի պէտք չունենալ տիպարիս. Բայց զձեզ բերել տալու անձնասիրութիւնն ունեցայ... Կը տեսնէ՞ք որ անկեղծ եմ. Ինչ կը պահէ՞ք ինձ դէմ.

Քոնչիթա իր գեղեցիկ թխահեր գլուխը ցնցեց և պատասխանեց.

—Ոչ.

Ցնցոյ ոտք ելնելով, եկաւ կեցաւ պատկերհանին քովն և ըսաւ.

—Այսու հանդերձ այս նիստերը պիտի պակսին ինձ... Իմ ցերեկներս հոս անցունելու վարժուած էի.

Թէպէտ Մինգել եռանդ չգարձաւ, սակայն Քոնչիթա անոր տժգունիլը տեսաւ. Պատկերհանը մէջքը ծռեց և հակեցաւ գունակային վրայ որ իր ձեռաց մէջ կը դողար. Դեռատի կինը կարծեց թէ Մինգել պիտի խօսէր, և անոր ըսելիքէն վախնալով, շուտ շուտ խօսելով կրկնեց.

—Ուզալի, պառաւ սպասուհիս ալ, որ ինձ կ'սպասէ ձեր սպասաւորին հետ աշխատելով հանդերձ, նոյն դիտողութիւնը կ'ընէր ինձ. «Տիկին, այսուհետեւ ինչպէս պիտի անցունենք մեր ժամանակը կէսօրէն վերջ»։ Տեսէք թէ կենդանագիր մը կեանքի մէջ ո՛րքան տեղ կը բռնէ.

Սկսաւ խնդալ. Մինգել, ծանրագլուխ, թողուց որ դեռատի կինն սպառէ իր լեզուանութիւնն եւ մաշեցնէ իր ջիղերն. յետոյ երբ լռեց՝ մնաց.

—Դուք ձեր վրայ կը խօսիք, ըսաւ կամաց մը, բայց ի՞նչ պիտի ըսեմ իմ վրաս. Այս սիրուն մտերմութիւնն, որ սաստիկ կ'ուրախացնէր զիս, պիտի դադրի. Ձեզ ամբողջովին ունենալէս յետոյ, պիտի կորսնցնեմ և երբեք պիտի չգտնեմ ձեզ այնպէս ինչպէս եղաք այս քանի մը շաբաթներուն մէջ, որք այնքան կարճ երեւցան ինձ. Ձեզ հոս տեսնելէ առաջ, չէի ճանչնար. Ինձ համար ևթէ ոչ թշնամի, խստամիտ երեւցած էիք. չէի կրցած մտքէս անցունել այն բովանդակ շնորհն, այն բովանդակ բարութիւնն որք ի ձեզ են... Այս օրերս որք այնքան շուտ անցան, այնքան շուտ կորսուեցան, կենացս լաւագոյն վայրկեանները պիտի ըլլան... Ոչ ոք միտքէն պիտի անցունէ թէ անոնք ո՛րքան լի եղան գոհունակութեամբ և ուրախութեամբ... Բայց վերջացաւ. ընդհուպ պիտի հեռանաք. Այս արուեստանոցն, զոր ձեր ներկայութեամբ կ'ոգեւորէիք, նորէն պիտի տխրի. Ձեր հետքէն այս կենդանագիրն ալ պիտի մեկնի ասկէ, և այս բովանդակ երջանկութենէն ուրիշ բան պիտի չմնայ ինծի եթէ ոչ յիշատակ մը.

Մինգելի անոյշ ու սակաւ ինչ բարակ ձայնն, որ մէկ ամսէ ի վեր կը հմայէր դեռատի կինն, հեկեկանօք կարեցաւ. Քոնչիթա մեքենաբար ձեռքը Մինգելի ուսին վրայ դրաւ հանդարտեցնելու, մխիթարելու համար զինքը թէ ո՛րքան մանաւանդ իր վշտին. Մինգել անոր ձեռքին չդարձաւ. կ'համբուրէր, իր վրձինին ծայրով, դեռատի կնոջ ձեռքին մէջ կը դնէր Գերմանիոյ այն կապոյտ ծաղիկներէն թիթեւ խուրձ մը զոր արդէն քանդակել տուած էր նոյն արկղիկին թիթեղին վրայ, որոյ մէջ դրուած էր Տիկին Էշվարեի կենդանագիրը.

(Շարունակելի)

Թարգմանեց Բ. Մ. ՓՕՋԱՃԵԱՆ